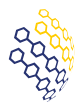

Toolbox

EUCPN
EUROPEAN CRIME PREVENTION NETWORK

SOUBOR NÁSTROJŮ NA TÉMA

Vysoce ohrožené skupiny obětí

Prevence opakované a sekundární viktimizace

EU2022.CZ

Czech Presidency of the Council
of the European Union

Toto je první ze dvou dokumentů, které tvoří soubor nástrojů na téma vysoce ohrožených skupin obětí. Tento soubor nástrojů podává teoretický přehled v kombinaci s praktickými informacemi a příklady na téma opakované a sekundární viktimizace.

Cítace:

EUCPN (2022). Vysoce ohrožené skupiny obětí: Prevence opakované a sekundární viktimizace. Brusel: EUCPN.

Právní upozornění

Obsah této publikace nemusí nutně odrážet oficiální stanovisko kteréhokoli členského státu EU nebo jakéhokoli orgánu nebo instituce Evropské unie nebo Evropských společenství.

Autor

Sarah Bosman, výzkumná pracovnice, sekretariát EUCPN

Součástí projektu "Sekretariát EUCPN", prosinec 2022, Brusel
S finanční podporou Fondu pro vnitřní bezpečnost Evropské unie – policie

Poděkování

Soubor nástrojů EUCPN pro vysoce ohrožené skupiny obětí byl vypracován sekretariátem EUCPN ve spolupráci s českým předsednictvím. Rádi bychom poděkovali celému předsednickému týmu České republiky a konkrétně JUDr. Michalu Barboříkovi, paní Ester Kunštátové a paní Marii Bednařikové za jejich cenné úsilí po celou dobu předsednictví.

Dále bychom rádi vyjádřili poděkování následujícím odborníkům, kteří poskytli své odborné znalosti pro tento článek:

- > p. Albin Dearing, Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA)
- > pplk. Mgr. Martina Petrovičová, Policie České republiky
- > Dr. Aniella Ferenczi, Evropská síť pro práva obětí (ENVR)

Jejich příspěvek k tomuto souboru nástrojů je neocenitelný, ale případné nepřesnosti v něm jsou výhradně naše vlastní nepřesnosti. Soubor nástrojů je k dispozici ke stažení na adrese <https://eucpn.org/toolbox-highriskvictims>.

Obsah

	<u>Poděkování</u>	3
	<u>Předmluva</u>	5
	<u>Úvodem</u>	6
01	<u>Vysoce ohrožené skupiny obětí</u>	7
	Charakteristiky citlivosti	11
02	<u>Prevence sekundární viktimizace</u>	13
	Meziresortní přístup zaměřený na oběti	16
	Individuální posouzení potřeb	22
03	<u>Prolomení bludného kruhu opakované viktimizace</u>	25
	Podpora nahlašování	26
	Úspěšná doporučení k výstupu z rizikového řetězce	28
	Účinné strategie následných opatření	31
	Pomoc obětem během soudních řízení	31
	<u>Závěrem</u>	34
	<u>Poznámky na závěr</u>	37
	<u>Bibliografie</u>	45

Předmluva

Tento dokument byl vypracován sekretariátem EUCPN a zabývá se hlavním tématem českého předsednictví: prevencí sekundární a opakované viktimizace u vysoce ohrožených skupin obětí ve společnosti. Obsahuje teoretické informace i praktické příklady, které mohou odborníci využít při práci s oběťmi.

České předsednictví popisuje téma takto:

Cílem je výměna zkušeností a osvědčených postupů, především v oblasti včasné identifikace obětí trestných činů (zejména těch zvláště zranitelných), prevence jejich sekundární viktimizace a opětovné viktimizace a způsobů, jak zvýšit motivaci k nahlašování trestných činů, a tím snížit latenci trestné činnosti. Toho lze dosáhnout mimo jiné zlepšením komunikačních dovedností orgánů činných v trestním řízení (mimo jiné především policie), zlepšením proklientského přístupu k obětem trestných činů, svědkům a osobám oznamujícím trestné činy. Svého cíle můžeme dosáhnout také zvýšením důvěry v práci s oběťmi, využitím nových metodik pro identifikaci obětí a pro práci se zvláště zranitelnými oběťmi a v neposlední řadě zvýšením právního povědomí o ohrožených skupinách (např. senioři) apod.

Toto je první ze dvou dokumentů, které tvoří soubor nástrojů na téma vysoce ohrožených skupin obětí. Druhý dokument poskytuje přehled účastníků Evropské ceny za prevenci kriminality za rok 2022. Všechny dokumenty jsou k dispozici ke stažení na adrese <https://eucpn.org/toolbox-highriskvictims>.

Úvodem

Každý se může stát a potenciálně se v určitém okamžiku stane obětí trestného činu nebo jiného druhu škodlivého chování. Aby bylo možné podpořit lidi během jejich viktimizace, mají všechny oběti právo na minimální podporu, např. právo na uznání a respektování, na jasné informace a (právní) pomoc apod. Některé skupiny obyvatelstva jsou však více ohroženy opakovanou a sekundární viktimizací, zastrašováním a odvetou. Těmto vysoce ohroženým skupinám obětí jsou proto poskytována dodatečná ochranná opatření k řešení sekundární viktimizace, která následně pomohou zabránit viktimizaci opakované.

Tento soubor nástrojů podává teoretický přehled v kombinaci s praktickými informacemi a příklady na téma opakované a sekundární viktimizace. Předmětem první kapitoly je posouzení, které skupiny osob lze považovat za vysoce ohrožené skupiny obětí vzhledem k jejich osobním charakteristikám náchylnosti. Druhá kapitola pojednává o tom, jakou roli může při prevenci sekundární viktimizace sehrát přístup zaměřený na oběť a také spolupráce mezi různými agenturami. Závěrečná kapitola se zaměřuje na přerušování bludného kruhu opakované viktimizace tím, že podporuje chování obětí při nahlašování, úspěšně je nasměrovává na další podpůrné služby a pomáhá jim během případného soudního řízení.

Je důležité si uvědomit, že tento soubor nástrojů se zaměřuje na prevenci opakované a sekundární viktimizace z pohledu oběti, aniž by kladl vinu nebo odpovědnost na oběti samotné. Navzdory zaměření tohoto dokumentu je stejně důležité zaměřit se na pachatele, kteří se trestných činů dopouštějí, aby se viktimizaci předešlo.

01

Vysoce ohrožené skupiny obětí

Než začneme definovat vysoce ohrožené skupiny obětí, musíme nejprve určit, co to oběť je. Různé orgány a instituce mají své vlastní výklady. Tento soubor nástrojů používá rozsáhlou definici OSN:

„Oběťmi“ se rozumí osoby, které jednotlivě nebo kolektivně utrpěly újmu, včetně fyzické nebo duševní újmy, citového strádání, ekonomické újmy nebo podstatného narušení svých základních práv, a to v důsledku jednání nebo opomenutí, které je v rozporu s trestními zákony platnými v členských státech, včetně zákonů zakazujících trestné zneužití moci.¹

Jedná se o komplexní definici, která zahrnuje také viktimizaci v důsledku činů, které nejsou nutně trestné, například šikana.

Všechny oběti mají právo na minimální podporu. To jest právo na uznání a respektování, na jasné informace a (právní) pomoc.² Určité skupiny obyvatelstva jsou však viktimizací ohroženy více, a proto se na ně zaměřují zvláštní opatření.³ Tyto vysoce ohrožené skupiny obětí mají přístup k další podpoře, ochraně nebo pomoci vzhledem k jejich náchylnosti k sekundární a opakované viktimizaci, zastrašování a odplatě. Sem patří i právní a morální povinnosti, např. právo na soukromí a zajištění specifických zařízení aj.⁴

Opakovaná vs. sekundární viktimizace

Opakovaná viktimizace (označovaná také jako reviktimizace) znamená, že se osoba v určitém časovém období stane obětí stejného typu trestného činu. K tomu dochází, když homosexuální pár zažije pouliční obtěžování několikrát během jednoho měsíce. Téměř k opakování dochází, když se terčem stávají osoby blízké oběti, například když se s nenávislně motivovaným obtěžováním setkávají i přátelé tohoto páru.⁵

Kromě toho je běžné, že vysoce ohrožené oběti zažívají vícenásobnou nebo chronickou viktimizaci, kdy oběť zažije během určitého časového období více než jeden trestný čin (bez ohledu na jeho druh).⁶ Například 48 % obětí LGBTIQ, které v roce 2019 nahlásily násilí z nenávislosti, se s ním setkalo více než jednou za posledních pět let.⁷

Opakovaná viktimizace probíhá různými způsoby. Jedním z důležitých iniciátorů, zejména v případech organizované trestné činnosti, je odplata vůči oběti nebo její rodině či komunitě. Spory mezi gangy mohou způsobit (téměř) opakovanou viktimizaci a vyústit ve spirálu násilí. Další důležitou příčinou je zastrašování ze strany pachatele. Například oběti domácího násilí zažívají opakovanou viktimizaci v důsledku zastrašování, jehož cílem je zabránit jim v ohlašování incidentů úřadům.⁸

Sekundární viktimizace nemusí být nutně důsledkem trestného činu. Dochází k ní v důsledku neuctivých, necitlivých a neprofesionálních reakcí institucí a jejich personálu vůči obětem. Patří mezi ně chování jako diskriminace, stigmatizace nebo nepřiznání pocitu viktimizace.⁹

Pro ilustraci: policisté mohou jednat lhostejně, když žena nahlásí incident typu obtěžování na ulici a vede to k nedostatečnému uznání oběti a toho, co prožila. Kromě toho mohou vůči této oběti jednat stigmatizujícím způsobem, kdy na ni přenášejí vinu (tj. obviňují ji) a zpochybňují její vlastní roli v incidentu.¹⁰

K sekundární viktimizaci dochází také prostřednictvím dalších institucí, např. médií. Sdílením osobních údajů nebo explicitních fotografií bez souhlasu může oběť události újmy zažívat znovu, což vede k dalšímu traumatu.¹¹

Účelem identifikace určitých skupin obětí jako zranitelných je chránit je před (další) újmou a zároveň jim poskytnout specializovanou podporu a pomoc. Zranitelností se však spíše zdůrazňují slabosti, pasivita a závislost, nikoli autonomie oběti a její silné stránky.¹² Mnoho obětí se takovému označení kvůli negativnímu společenskému stigma a veřejnému mínění, které tento pojem obklopuje, snaží vyhnout. Toto negativní vnímání je obvykle založeno na vlastnostech, které se liší od obecné normy, a vyjadřuje určitý stupeň nesouhlasu. Vnímaná míra odpovědnosti oběti silně ovlivňuje míru její stigmatizace. Proto se oběti mezilidského násilí (např. sexuální obtěžování, při němž se často diskutuje o souhlasu a schválení) častěji setkávají se společenským stigmatem a obviňováním obětí.¹³

Obviňování obětí

K obviňování obětí dochází tehdy, když jsou oběti považovány za částečně nebo zcela odpovědné za svou vlastní viktimizaci. Obvykle zahrnuje nářázky na to, že utrpěná újma byla způsobena volbou nebo jednáním samotných obětí. Dalším častým jevem je, že lidé dávají obětem dobře míněné rady, aby změnily své chování. To se netýká obecných pokynů pro prevenci kriminality, např. poskytování informací o strategiích zpevnění cílů pro lepší ochranu domu apod. Jedná se spíše o rady obsahující negativní nářázky, například že nenošení odhalujícího oblečení pomůže vyhnout se sexuálnímu obtěžování.

Takové postoje oběti nejenže působí újmu, ale také umožňují pokračování násilí a nespravedlnosti tím, že ignorují provinění pachatele a naznačují, že řešení spočívá na samotných obětech. V důsledku toho může obviňování obětí dokonce způsobit diskriminační politiku a postoje, které se zaměřují na určité kategorie obětí.¹⁴

Aby se oběti označení „oběť“ a s tím spojenému stigma vyhnuly, mnohé z nich vyhledání pomoci odkládají nebo dokonce odmítají trestný čin vůbec nahlásit. Kromě toho, že se oběti potýkají s tímto stigmatem, jsou si vědomy i dalších rizik s viktimizací spojených, např. další trauma v důsledku sekundární viktimizace nebo odvety apod. Vyhýbání se těmto rizikům může být aktem ochrany a sebezáchovy.¹⁵

Charakteristiky citlivosti

Ke kategorizaci vysoce ohrožených skupin obětí země používají různá kritéria náchylnosti. Tato kritéria se týkají především osobních rysů oběti, např. její věk, pohlaví (příslušnost k pohlaví), sexuální orientace, kulturní nebo náboženské zázemí nebo její fyzický a duševní stav.¹⁶

Nejčastějším znakem je věk, se zaměřením na děti, mladistvé a starší osoby. Mladí i stáří jsou často spojeny se sníženou mírou samostatnosti, protože lidé v těchto skupinách jsou často závislí na jiných osobách, například na rodičích nebo pečovateli. To je činí náchylnějšími k opakované a sekundární viktimizaci, zejména pokud se tato závislost týká pachatele.¹⁷ K finančnímu nebo materiálnímu vykořisťování dochází snadno tehdy, když jsou finance nebo majetek starší osoby spravovány nespravedlivě.¹⁸ Dětem hrozí zvýšené riziko sekundární viktimizace mimo jiné v průběhu trestního řízení, pokud jsou opakovaně žádány o výpověď nebo jsou konfrontovány s pachatelem. Další významnou skupinou jsou mladé i starší oběti, které žijí v uzavřených zařízeních (např. v domovech důchodců, internátech nebo ústavech pro osoby se zdravotním postižením). Tato prostředí někdy umožňují jen velmi omezenou komunikaci se společností. To výrazně zvyšuje riziko opakované viktimizace a zastrasování v případě, že by oběť chtěla své prožitky nahlásit.¹⁹

Další cílovou skupinou, která se často potýká se závislostí na pachateli, jsou ženy, například v případech domácího násilí. Tato závislost může mít různé podoby, například finanční (když je žena nucena zůstat doma bez práce) nebo psychologickou (když je oběť manipulována, aby uvěřila, že je bezvýznamná). To zvyšuje obtížnost přerušení bludného kruhu násilí a zvyšuje náchylnost k opakované viktimizaci, jako jsou např. případy zastrasování a odplaty.²⁰ Podobnou skupinou jsou oběti obchodování s lidmi, které jsou rovněž závislé na příslušných obchodnících s lidmi, protože jsou často ponechány bez možnosti samostatně rozhodovat o svém bydlení, financích nebo těle. To velmi ztěžuje únik ze situace vykořisťování a podporuje opakovanou viktimizaci.²¹

U obětí, které se stanou terčem trestného činu z nenávisti, jsou často důležité charakteristiky jako příslušnost k pohlaví, sexuální orientace, náboženské vyznání nebo tělesné či mentální postižení. Jedná se o trestné činy motivované předsudky nebo zaujatostí, které jsou zaměřeny proti určitým skupinám osob. Proto cílové skupiny, např. osoby se zdravotním postižením, etnické menšiny a komunita LGBTIQ, čelí zvýšenému riziku, že se stanou obětí trestných činů motivovaných nenávistí, což je následně spojeno s vysokou mírou opakované i sekundární viktimizace, zejména pokud v nějaké komunitě tyto negativní předsudky převažují.²² Jako příklad lze uvést osoby se zdravotním postižením, které čelí trestným činům z nenávisti a negativním postojům veřejnosti, např. povýšenost, ignorace a nepřátelství, což brání jejich začlenění do širší společnosti. Členské státy mají odpovědnost za usnadnění fyzického, kognitivního a psychického zotavení a reintegrace obětí se zdravotním postižením.²³ Hodnocení zranitelnosti se však často používá k ospravedlnění až příliš ochranných opatření, která osoby se zdravotním postižením vylučují z rozhodovacích procesů. Jsou například považovány za příliš slabé na to, aby mohly být účastníky soudního řízení.²⁴

02

Prevence sekundární viktimizace

Proces identifikace oběti je určitým druhem hranice, po jejímž překročení může být osoba uznána za „oběť“ a kdy by měla být přijata další opatření, aby se zabránilo opakované viktimizaci. To se může ukázat jako náročný úkol, protože ne všechny oběti se za takové považují, případně se mohou úřadům vyhýbat kvůli obavám ze stigmatizace nebo odvety.²⁵

Identifikace vysoce ohrožených obětí může být prováděna na základě rozpoznání určitých příznaků nebo známek ve vztahu k oběti. Ty lze rozdělit do tří kategorií. První kategorií jsou situační ukazatele, což jsou známky nepřímé. Například stálá přítomnost jiné osoby (např. nadřazeného partnera), známky týrání (např. různá zranění nebo jizvy) nebo absence důležitých dokumentů (např. proto, že je vzal někdo jiný). Za druhé, narativní ukazatele se týkají informací poskytnutých obětí, např. zmínka o nadřazenosti v chování nebo násilí. A konečně viktimizaci může naznačovat osobní vystupování, mimo jiné když někdo na otázky odpovídá vyhýbavě nebo působí ustrašeně.²⁶

Příznaky viktimizace lze někdy zaznamenat ještě dříve, než si člověk uvědomí, že se stal obětí, nebo ještě předtím, než je trestný čin nahlášen. Mnoho aktérů ve společnosti si však neuvědomuje, že by při rozpoznávání těchto příznaků mohli hrát klíčovou roli, a tím zabránit další viktimizaci. Veřejný i soukromý sektor může promarnění těchto příležitostí pomoci zabránit. Veřejný sektor je již nyní důležitým partnerem při poskytování podpory obětem. Veřejné služby – orgány činné v trestním řízení, sociální služby, právní asistenti a imigrační úředníci apod. – s oběťmi často pracují a často mají i potřebné odborné znalosti pro rozpoznání a řešení takových záležitostí, avšak spojencem při identifikaci obětí by se mohly stát i další veřejné instituce, např. školy, lékařské a zdravotnické služby. Mnohé oběti sexuálního zneužívání někdy navštíví nemocnici. To pro lékaře a zdravotní sestry vytváří cenné příležitosti k rozpoznání příznaků zneužívání. Mnoho nemocnic však pro rozpoznání takových případů nemá potřebné screeningové nástroje (např. nástroj ESCAPE) nebo interní předpisy.²⁷ Dalším příkladem jsou učitelé, kteří by mohli rozpoznat změny u dětí, jež zažívají domácí násilí.²⁸ Je proto velmi důležité, aby tyto veřejné instituce chápaly viktimizaci lépe a věděly, jak ji rozpoznat a jak na ni vstřícně reagovat.²⁹

Totéž platí pro soukromý sektor: při identifikaci viktimizace mohou rozsáhlou a cennou pomoc nabídnout podniky a organizace. Důležitou roli by při odhalování obchodníků s lidmi, kteří využívají jejich ubytování, mohly hrát například hotely a bytová družstva. Stejně tak stavební firmy mohou sledovat činnost dodavatelů nebo subdodavatelů (např. nadměrné využívání dočasných zaměstnanců a migrujících pracovníků), a rozpoznat tak známky vykořisťování pracovníků.³⁰ Je třeba zahrnout i online prostředí, protože mnoho stigmatizujících komentářů, které prosazují postoje obviňující oběť, bývá sdíleno online. Při odhalování takového škodlivého chování mohou pomáhat a incidenty místním orgánům nahlašovat společnosti provozující sociální sítě.³¹

Vzdělávání komunit

Komunita se do rozpoznávání viktimizace (více) zapojuje při pořádání školení nebo seminářů. Projektem disponujícím značnými zkušenostmi v rámci boje proti násilí mezi homosexuály v Německu je MANEO³². Zaměřuje se na preventivní akce, např. školení proti násilí ve školách (ve spolupráci s policií), a také na kampaně reaktivní, například poskytování (právního) poradenství a vytváření vlastního mechanismu anonymního nahlásování.

Dalším příkladem je Stop Hate UK³³. Nabízí školení na posílení systémů podpory pro oběti trestných činů z nenávisti v různých odvětvích, např. školy, poskytovatelé bydlení, představitelé měst a skupiny obyvatel a komunit. Tato školení podávají účastníkům informace o různých typech trestných činů z nenávisti a jejich negativním dopadu na komunitu. Následně jsou každé cílové skupině podávány informace o tom, jak mohou viktimizaci rozpoznat ve svém oboru a jak na ni účinně reagovat nebo ji nahlásit. Obě iniciativy slouží jako příklady toho, jak lze širokou veřejnost vzdělávat v oblasti rozpoznávání viktimizace a jak může incidenty hlásit nebo pomáhat tím, že oběti odkáže na správné podpůrné služby.

Kromě vzdělávání obyvatelstva mohou komunity také realizovat praktické iniciativy na ochranu vysoce ohrožených skupin obětí. Ve Španělsku byl vytvořen program tzv. mezigenerační tele-asistence, v jehož rámci univerzitní studenti pravidelně volají starším lidem, aby si s nimi vyměnili zkušenosti a povzbudili je a diskutovali o jejich fyzických nebo emocionálních potížích. Tento projekt zvyšuje solidaritu vůči citlivé cílové skupině a usnadňuje odhalování viktimizace.³⁴ Dalším příkladem je linka Flex Line ve švédském Hallstahammaru. Tato linka je součástí systému veřejné dopravy, který zajišťuje snadnou přepravu starších osob a umožňuje jim snadno se účastnit komunitních aktivit. Nabízí také upravené vozidlo s rampou pro invalidní vozíky a další pohybová zařízení pro osoby se zdravotním postižením.³⁵

Meziresortní přístup zaměřený na oběti

Je zcela běžné, že se oběti během soudního řízení stáhnou nebo trestný čin vůbec nenahlásí. Často k tomu dochází v pozdějších fázích, například při výpovědích u soudu, řada obětí však odpadá i během prvních kontaktů s úřady. K tomu dochází z různých důvodů, protože oběti domácího násilí potřebovaly rychlou deeskalaci situace, incident však nahlásit nechtějí, případně zaznamenaly, že úřady neberou jejich stížnost vážně a nepodnikají žádné skutečné kroky. Je proto důležité řešit jakoukoli možnost sekundární viktimizace, aby byly oběti povzbuzovány k tomu, aby se obrátily na úřady, což následně pomůže zabránit viktimizaci opakované.

Pro prevenci sekundární viktimizace a úspěšnou pomoc obětem je nezbytné vytvořit prostředí zaměřené na oběti. Za tímto účelem je třeba v každém kroku zohledňovat preference, potřeby a pohodlí dané osoby a zároveň přihlížet k jejímu předchozímu traumatu.³⁶ Pokud se obětem nabídne bezpečné a důvěryhodné prostředí zohledňující trauma, budou se cítit pohodlněji a budou povzbuzeny ke sdílení potřebných informací.³⁷ V návaznosti na směrnici o právech obětí³⁸ je třeba, aby pro vytváření prostředí podpory organizace a orgány pracující s oběti upřednostňovaly základní práva.³⁹

Oběti mají předně právo na účinnou komunikaci o procesu, do kterého se pouštějí. To zahrnuje informace o jejich právech jako oběti (např. právo na odškodnění) a o druzích praktické pomoci (např. právní poradenství, lékařská pomoc nebo bezpečnostní opatření) a psychologické pomoci (např. poradenská sezení, skupinová terapie nebo případně náboženská podpora), kterou jsou schopné získat. Služby by měly poskytovat informace i podporu různými způsoby, například prostřednictvím osobních konzultací (během dne i po pracovní době), webových stránek s informacemi, aplikacemi a telefonických linek pomoci. Nabídka různých metod zvyšuje viditelnost a dostupnost pro oběti a zároveň zohledňuje různé komunikační preference. Zároveň je důležité, aby oběti nebyly zahlceny množstvím informací, které dostávají, nebo počtem kontaktů, které jsou jim prostřednictvím různých kanálů zaslány.⁴⁰

Aby byla zaručena účinná výměna informací, měl by oběti přijímat vyškolený odborník, a to v bezpečném a příjemném prostředí. Toho lze dosáhnout realizací poměrně snadno proveditelných změn. Především by v každém policejním okrsku měli být k dispozici vyškolení odborníci nebo dobrovolníci, aby se každé oběti dostalo specializované péče. To může mít podobu odborníků specializovaných na práci s dětmi nebo zvláštního oddělení vyškoleného pro práci s oběti trestných činů z nenávisti. Příkladem sítě je v rámci nizozemské státní policie Pink in Blue, síť, která se zaměřuje na oběti náležející k LGBTIQ. Jejich cílem je zlepšit chování této cílové skupiny při nahlašování tím, že ji

oslovují a nabízejí jí podporu a zároveň zvyšují povědomí o této problematice v rámci samotných národních policejních složek.⁴¹

Kromě toho, aby se zvýšila důvěra oběti a aby byla ochotnější se svěřit se svým příběhem, měla by být pozvána do příjemného prostředí, nikoli do výslechové místnosti. Mělo by se jednat o velmi vřelé prostředí přizpůsobené potřebám různých skupin obětí. Měly by zde být hračky pro děti, pohodlné pohovky pro dospívající nebo dospělé a pomůcky pro starší osoby a osoby se zdravotním postižením. Přesto by bylo možné přijmout ještě další opatření. Oběti se cítí pohodlněji, když si mohou vybrat, která osoba je bude vyslýchat. Mohou dávat přednost rozhovoru s osobou stejného pohlaví nebo se stejným kulturním zázemím. To je však již považováno za rozsáhlou změnu, zejména u místních policejních oddělení s omezenými personálními a finančními prostředky.⁴²

Co dělat

- › Srozumitelně podávat potřebné informace.
- › Vytvořit příjemný prostor zaměřený na různé cílové skupiny.
- › Udržovat si od oběti přiměřený odstup.
- › Projevit empatii a respektovat mlčení.
- › Brát oběť i její pocity vážně.

Co nedělat

- › Neslibovat mlčenlivost, když ji nelze dodržet.
- › Nesoudit oběť ani ji neobviňovat.
- › Netlačit na oběť, aby poskytla informace.
- › Nepoužívat odborné informace ani žargon.
- › Nenutit dotyčného do rozhodování o pokračování procesu.

Kromě toho mají oběti právo porozumět všem poskytnutým informacím a také být samy pochopeny. Je důležité, aby chápaly, proč se postupy provádějí a jaká bude jejich úloha. Tyto informace by měly být podávány v souladu s obecnými komunikačními standardy, tj. empatie a nenucení oběti říkat nebo dělat něco, co nechce a podobně. Kromě toho je důležité, aby všechny informace byly přizpůsobeny schopnostem oběti. Pro oběti se zrakovým postižením lze zajistit informace psané Braillovým písmem. U dětí nebo osob s mentálním postižením je nutná přítomnost opatrovníka nebo asistenční osoby. Některým obětem (např. dětem nebo osobám se zdravotním postižením) by mohlo prospět použití názorných materiálů, např. obrázky, kresby nebo loutky na podporu jejich výpovědí, zatímco některé oběti obchodování s lidmi potřebují tlumočníky, kteří jim poskytnuté informace přeloží.⁴³

Využití tlumočnicků může být náročné, protože často musí vysvětlovat informace odborné a zároveň překládat informace osobní a choulostivé. Z tohoto důvodu je důležité poskytnout dodatečný čas na vytvoření příznivého prostředí. Tlumočnick by měl dostat čas na přípravu, například na vyhledání informací týkajících se tématu rozhovoru. Měl by mu pomáhat tazatel, který mu vysvětlí, jak bude rozhovor probíhat a jak budou všichni účastníci v místnosti rozmístěni. Kromě toho by oběti měly mít možnost zvolit si pokud možno pohlaví tlumočnicka, jakož i jazyk nebo dialekt, aby se mohly vyjadřovat lépe. Konverzace s tlumočnickem bude také trvat déle. Je důležité, aby tazatel používal krátké jasné věty se základní slovní zásobou a ponechával tlumočnickovi dostatečné přestávky pro objasnění případných nedorozumění.⁴⁴

V případě, že není k dispozici certifikovaný tlumočnick, například v odlehlých oblastech, lze použít telefonní nebo video systém. Nedoporučuje se využívat nequalifikované dobrovolníky nebo rodinné příslušníky, pokud není jiná možnost, například v nouzových situacích. Nequalifikovaným dobrovolníkům může chybět slovní zásoba i technické dovednosti k tomu, aby dokázali předat správné sdělení a v plném rozsahu, zatímco rodinní příslušníci si mohou při překladu cizího sdělení vzpomenout na svá vlastní traumata.⁴⁵

Dalším prvkem, který má pro prevenci opakované i sekundární viktimizace zásadní význam, je právo na bezpečí a soukromí. Oběti v násilném vztahu mohou vyžadovat zvláštní ochranná opatření, např. zákaz přiblížení nebo přemístění do azylového domu, aby se zabránilo odvetě během probíhajícího vyšetřování. Dalším příkladem jsou migranti, kteří se setkávají s trestnými činy z nenávisti, ale nenahlásí je ze strachu ze zatčení a deportace.⁴⁶ Aby se tomu zabránilo a pomohlo se jim vymanit z tohoto bludného kruhu opakované viktimizace, je možné zavést zásady typu „free in, free out“ uplatňované v Nizozemsku. Jedná se o celostátní praxi bezpečného výslechu obětí

nebo svědků bez jakéhokoli pobytového statusu. Umožňuje migrantům nahlásit jakýkoli trestný čin bez obav ze zatčení, zadržení nebo deportace. Přestože je tento přístup považován za jedinečný a inovativní, zůstávají v souvislosti s jeho realizací různé problémy. Mnozí úředníci nemají potřebné znalosti, a proto se stále obracejí na imigrační úřady s žádostí o radu, zda a jak tuto zásadu provádět. Zapojením imigračních služeb se následně vytváří dráha ke sledování těchto obětí, protože se často hovoří o jejich osobních údajích a situaci. Takováto různá míra volnosti rozhodování policie vede k nejednotnému uplatňování tohoto přístupu. Přestože tuto zásadu různé nevládní organizace považují za zásadní a povzbudivou, její realizaci v praxi částečně brzdí problémy s prováděním.⁴⁷

Bezpečnost musí být zajištěna i během pokračování tohoto procesu. Oběti potřebují vědět, že úřady jsou na jejich straně a že nebudou veřejně nebo zbytečně sdělovat soukromé informace, např. o víře nebo sexuální orientaci. Pokud je předávání informací nezbytné, například státnímu zástupci, mělo by obsahovat pouze informace nezbytné pro vyšetřování. Tato výměna informací by navíc měla probíhat bezpečným způsobem, aby se předešlo narušení bezpečnosti údajů.⁴⁸

Školení pro pracovníky v první linii

Ne všechny úřady mají znalosti, jak s oběťmi vhodně jednat. Je nezbytné, aby se pracovníci v první linii, např. orgány činné v trestním řízení a všichni ostatní pracovníci, kteří do styku s oběťmi přicházejí, seznámili se základními právy obětí, aby mohli s oběťmi náležitě zacházet a zajistit uplatňování přístupu zaměřeného na oběti.⁴⁹

Různé země a organizace vytvořily školení a semináře určené pro orgány veřejné správy. Organizace *Facing Facts* nabízí školení monitorování trestných činů z nenávisti a pozitivního přístupu k obětem diskriminace, rasismu, antisemitismu, islamofobie a homofobie. Tato školení jsou nabízena orgánům činným v trestním řízení a službám na podporu obětí, ale také dalším veřejným orgánům, např. zákonodárcům.⁵⁰ Dalším příkladem je Irská síť proti rasismu (INAR), která nabízí podobná školení s konkrétnějším zaměřením na rasismus. Nabízí praktické informace o tom, jak na rasismus reagovat, a to jak off-line, tak online nebo v médiích, ale i informace o stávajících právních předpisech a možných mechanismech nahlašování.⁵¹

Metodou, která práci zaměřenou na oběti usnadňuje, je přístup založený na meziresortní spolupráci. Zde je nutné, aby různé resorty při poskytování účinných služeb na podporu obětí spolupracovaly. Tyto orgány (např. orgány činné v trestním řízení, sociální služby a vzdělávací, zdravotní a právní systémy) spolupracují s cílem vyplnit mezery mezi různými službami nebo prostředky. Oběti tak orgány nemusejí vyhledávat samostatně, protože jednotliví partneři znají služby těch ostatních a mohou koordinovat společný přístup.⁵² Kromě toho to obecně vede k přiměřenějšímu a vhodnějšímu závěrům, protože zúčastněné orgány vyvodí různé společné závěry namísto jedné jediné „diagnózy“.⁵³

V některých případech je práce více agentur soustředěna do jedné budovy a označuje se jako „one stop shop“ tj. jednotné kontaktní místo. To je případ modelů Family Justice Centres⁵⁴ (Center rodinné spravedlnosti), Le Refuge Bruxelles⁵⁵ a Barnahus, kde se koordinuje sdílená a centralizovaná, nikoli paralelní a překrývající se podpora obětem.⁵⁶

Model Barnahus

Projekt Barnahus (v překladu „dům dětí“) nabízí prostředí přátelské k dětem, v němž se pod jednou střechou nacházejí orgány činné v trestním řízení a v trestním soudnictví, služby na ochranu dětí a pracovníci v oblasti lékařství a duševního zdraví. Spolupracují při posuzování viktimizace dítěte, přičemž kladou důraz na nejlepší zájem dítěte, a rozhodují o nezbytném předání věci dál. Každému dítěti je tak nabídnuta vyvážená multidisciplinární a odborná intervence organizovaná prostřednictvím společného řešení případu.⁵⁷

Každý „dům“ projektu Barnahus se skládá ze čtyř „pokojů“:

1. Místnost pro ochranu dítěte se zaměřuje na individuální posouzení a průzkumné rozhovory s dítětem a jeho rodinou.
2. Místnost trestního soudnictví se zaměřuje na forenzní výsledky vstřícný k dětem a zároveň respektující procesní záruky oběti i pachatele (tj. právo na obhajobu je zachováno, protože obhájce pachatele se může výsledku zúčastnit v oddělené místnosti). Výsledek vede specializovaný tazatel a je zaznamenáván, aby mohl sloužit jako důkaz u soudu.
3. Místnost pro péči o tělesné zdraví se zaměřuje na lékařská vyšetření dětí za účelem vyšetřování a zajištění dobrých tělesných podmínek dítěte nebo jeho zotavení.
4. Místnost pro péči o duševní zdraví se zaměřuje na posouzení duševního zdraví a poskytování krizové podpory a krátkodobých i dlouhodobých terapeutických konzultací pro dítě a jeho rodinu.

Více informací o této praxi založené na důkazech je k dispozici na:

<https://www.barnahus.eu/>.

Zavedení úspěšného meziresortního přístupu, který je zakotven v komunitě, může pomoci snížit stigma, které oběti obklopuje. Začleněním místních služeb lze negativní postoje veřejnosti přeměnit na pozitivní pohled vytvářený komunitou.⁵⁸ Navíc se tím zlepšováním kvality poskytované péče snižuje riziko sekundární viktimizace. To má zase pozitivní vliv na proces zotavení oběti, a tím se snižuje riziko viktimizace opakované.⁵⁹

Je však nezbytné, aby při uplatňování této metody zůstala v centru pozornosti práva oběti. Špatně prováděné iniciativy meziresortního typu mohou být pro oběti příliš náročné, protože se v krátkém časovém období setkávají s mnoha službami. Nejde jen o to, aby byly různé orgány k dispozici v jedné budově, ale aby v rámci jednotného přístupu nabízely společné služby, protože k sekundární viktimizaci dochází i tehdy, když oběť musí svůj příběh opakovat několikrát u různých odborníků. Jedním z příkladů může být zajištění jediného kontaktního místa pro každou oběť, které může následně předávat konkrétní informace jednotlivým partnerským orgánům nebo organizacím.⁶⁰

Individuální posouzení potřeb

Vedle provádění strukturálních změn na makroúrovni by měly být iniciativy zaměřené na oběti realizovány také na mikroúrovni. Ve směrnici o právech obětí se uvádí, že všechny oběti mají právo na včasné individuální posouzení.⁶¹ Individuálním posouzením se určují specifické (ochranné) potřeby oběti a stanoví se potřebná ochranná opatření. Zohledňují se zde vlastnosti osoby (např. věk), její osobní situace (např. vztah s pachatelem) a typ trestného činu, který zažila.⁶² Zajišťuje se zde také, aby oběť obdržela potřebné informace o (nepovinném) soudním řízení a o finančních i praktických aspektech tohoto řízení. V konečném důsledku by měl mít tazatel jasnou představu o riziku opakované viktimizace oběti.⁶³

V závislosti na závěru bude oběť nasměrována na příslušné podpůrné služby. Individuální posouzení se nicméně odvíjí od potřeb a preferencí oběti. To tedy znamená, že pokud si dotyčný přeje incident nenahlásit nebo nevyužít ochranných opatření, měla by být jeho volba respektována. Existují však určité závažné okolnosti, za kterých je třeba jednat, například lékaři ve Francii jsou povinni podat oznámení, pokud si všimnou známek zneužívání nezletilých.⁶⁴

Je důležité, aby individuální posouzení bylo řádně začleněno do procesu trestního soudnictví zaměřeného na oběti. Pokud se s oběťmi nezachází s respektem nebo pokud nejsou přijaty v podpůrném prostředí, nepřinese individuální posouzení užitečný výsledek. Tento proces začíná co nejdříve při prvním kontaktu, který obvykle provádí

policista nebo organizace na podporu obětí. V případě obětí násilí je však tímto prvním kontaktním místem často zdravotnický subjekt, například nemocnice a její personál. Proto by všichni tito aktéři měli vědět, jak provádět individuální posouzení, aniž by došlo k sekundární viktimizaci.⁶⁵ Žádná společná forma, v níž by tato hodnocení existovala nebo byla prováděna ve všech členských státech EU, však neexistuje.⁶⁶ V některých zemích se používají dotazníky, které jsou vhodné pro dobrovolníky bez odborného vzdělání a mají sloužit jako vodítko pro pohovor. Oblíbenou metodou jsou pohovory bez scénáře, při nichž je oběť povzbuzována, aby mluvila, aniž by jí bylo kladeno příliš mnoho otázek. V tomto případě vedou s obětí pohovor vyškolení odborníci a získávají během něho důležité informace.⁶⁷

Příručka pro identifikaci obětí

Policejní prezidium ČR vypracovalo metodiku zaměřenou na identifikaci obětí trestných činů. Skládá se z příručky a praktického manuálu pro policisty, jež tito mohou použít při jednání s oběťmi.

Příručka se skládá ze dvou samostatných listů, z nichž jeden je zaměřen na identifikaci z právního hlediska a druhý z hlediska psychologického. Oba listy obsahují příznaky a chování, které umožňují určit závažnost viktimizace. Obsahují také snadno proveditelné kroky, jak s oběťmi jednat (např. s empatií a respektem) a jaké informace by oběť měla dostat (např. právo na soukromí) a jak by je měla dostat (např. prostřednictvím snadné a jasné komunikace). Pro zvýšení praktičnosti jsou uvedeny příklady běžných stereotypů, jako například „muž nemůže být obětí“ nebo „ona si o to řekla sama nevhodným oblečením“.

Nakonec lze provést kategorizaci z „obětí“ na „oběť zvláštní zranitelnosti“ (tj. děti a starší osoby nebo oběti, které vykazují znepokojivé chování, např. strach, popírání nebo pocit viny), kterým je třeba poskytnout další práva nebo podpůrné mechanismy.⁶⁸

Dále je důležité, aby výsledkem individuálního posouzení bylo doporučení potřebných podpůrných služeb (pokud je to v souladu s přáním oběti). Shromážděné informace je třeba sdílet s potřebnými subjekty a zároveň zachovat soukromí oběti. Některé oběti si nepřejí, aby bylo sdělováno jejich náboženství, migrační status nebo sexuální identita, protože se obávají odvety nebo stigmatizace. Tato volba by měla být respektována v průběhu celého soudního řízení.⁶⁹

Souhrnně lze říci, že pro prevenci sekundární i opakované viktimizace je nutné uplatňovat přístup meziresortní a zaměřený na oběť. Pokud budou do popředí kladeny práva a potřeby oběti, bude se oběť cítit více uznávána a přijímána ze strany úřadů. Díky tomu bude jevit více ochoty nahlásit svou viktimizaci a vyhledat pomoc úředníků, protože se nebude obávat stigmatizace a dalších typů sekundární viktimizace. Zvyšování důvěry v úřady však není důležité pouze v této počáteční fázi, ale musí pokračovat po celou dobu zákonného procesu.

03

Prolomení bludného kruhu opakované viktimizace

Identifikace vysoce ohrožených obětí je základním prvním krokem. Poté je však důležité oběti účinně nasměrovat, aby se jim dostalo ochrany a podpory i v průběhu celého procesu.⁷⁰ Proto by měl integrovaný přístup zaměřený na oběti zůstat konstantou i po počáteční fázi identifikace.⁷¹

Podpora nahlašování

Postoje k nahlašování se liší v závislosti na tom, jaký trestný čin oběť zažila. Majetkové trestné činy jsou často nahlašovány proto, aby lidé dostali odškodnění od pojišťovny. U jiných obětí, například u obětí, které zažily trestný čin z nenávisti, je toto chování velmi odlišné. Mohou mít velmi malou důvěru v úřady, obávat se stigmatizace, a proto k nahlášení nemají odvahu. Aby ji oběť měla, musí mít možnost nahlášení bezpečným způsobem. To znamená, že oběti se mohou přihlásit bez obavy, že budou potrestány nebo že se jim to vymstí. V tomto případě se pocit bezpečí vztahuje nejen na fyzické prostředí, ale také na poskytování práv a podpůrných služeb, kde oběti diskriminací netrpí.⁷²

I když je přístup zaměřený na oběť uplatňován účinně, některé oběti trestný čin z různých důvodů nenahlásí. Důvodem může být nemožnost, například pokud oběť žije v uzavřeném prostředí nebo v případě partnerského násilí ze strachu ze msty. Někteří si nemusí být jisti, zda k diskriminaci skutečně došlo, nebo si myslí, že nemají dostatek důkazů. Oběti si tak nejsou jisté, zda jim úřady dostatečně a účinně pomohou řešit jejich viktimizaci. Zaměřit se na tento projev může pomoci poskytnutí alternativních mechanismů nahlašování, které postihnou větší okruh osob i širší škálu incidentů. Tyto nahlašovací mechanismy mohou navíc využít i svědci, kteří by chtěli zůstat v anonymitě.⁷³

Existuje celá řada alternativních možností nahlašování prostřednictvím linek důvěry, aplikací nebo webových stránek. Jedním z příkladů je aplikace „FLAG report!“, která obětem a svědkům trestných činů z nenávisti, rasismu a sexismu umožňuje nahlásit tyto incidenty anonymně. Tyto zprávy jsou automaticky datovány a geograficky lokalizovány, aby bylo možné vytvořit přehled rizikových oblastí, který mohou použít orgány činné v trestním řízení. Poté oběti obdrží informace o možných podpůrných službách, které jsou k dispozici, a o možných právních krocích, které lze podniknout.⁷⁴ Podobné nástroje má k dispozici řada evropských zemí i nevládních organizací – například „IReport“ v Irsku, aplikace „Alert cops“ ve Španělsku a „Gay helpline“ v Itálii.⁷⁵

Aktivní ochrana obětí v uzavřeném prostředí

Je důležité si uvědomit, že ne všechny oběti nebo svědci se mohou snadno obrátit na úřady a nahlásit trestný čin. Existuje skupina vysoce ohrožených obětí, které žijí v uzavřených zařízeních (např. nápravná zařízení nebo zařízení pro osoby se zdravotním postižením) a proto mají omezený kontakt s vnějším světem. To výrazně zvyšuje riziko opakované viktimizace, protože mohou čelit tlaku nebo zastrašování ze strany instituce, aby mlčeli.⁷⁶ K ochraně této cílové skupiny je zapotřebí aktivní přístup, kdy organizace tyto oběti vyhledávají a pomáhají jim.

Významným příkladem takové iniciativy je Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CPT). Výbor CPT organizuje návštěvy těchto typů míst (např. psychiatrické léčebny a záchytná střediska pro přistěhovalce), aby zhodnotil, jak je s osobami zbavenými svobody zacházeno. Nezaměřuje se přitom pouze na případy mučení, ale na celou řadu situací, které jsou nelidské nebo ponižující. Výbor CPT má neomezený přístup do těchto míst a může vést soukromé pohovory se zaměstnanci.⁷⁷ Z tohoto důvodu se jedná o dobrý příklad aktivní práce s touto citlivou skupinou obětí.⁷⁸ Nicméně CPT se zaměřuje pouze na místa pobytu osob s omezením osobní svobody, nikoli na jiná uzavřená prostředí, např. uzavřená oddělení v nemocnicích nebo domovy důchodců. Vlády by proto mohly vytvořit podobné iniciativy, které by zahrnovaly aktivní kontrolní mechanismy pro všechny typy uzavřených prostředí.

Úspěšná doporučení k výstupu z rizikového řetězce

Jakmile oběť nahlásí, že se stala obětí, může být dále předána do péče služeb na podporu obětí. Účinné nasměrování na správné služby je nezbytné k tomu, aby se člověk vymanil z rizikového řetězce a byl chráněn před další viktimizací.⁷⁹ Potřebu podpory by měla oběť formulovat již během individuálního posouzení. Odborník shromáždí všechny potřebné informace (např. zda viktimizace vznikla v důsledku eskalace nebo zda je součástí soustavného bludného kruhu násilí z nenávisti), aby mohl oběť odpovídajícím způsobem předat dál.⁸⁰ Přesto potřeby oběti nezůstávají po celou dobu trestního řízení stejné. Z tohoto důvodu by se individuální posouzení mělo pravidelně opakovat, aby se zajistilo, že se vždy zohlední měnící se potřeby oběti. To však neznamená, že je třeba žádat oběť, aby již jednou podané informace opakovala, protože by to mohlo způsobit sekundární viktimizaci v důsledku opětovného prožívání traumatu. Pro hodnocení potřeb oběti je třeba průběžně organizovat následné pohovory.⁸¹

- 1** Všechny oběti mají dānu možnost postoupení dāl.
- 2** Předāvání je prováděno v souladu s přístupem zaměřeným na oběť.
- 3** Předāvání je prováděno včas.
- 4** Je respektováno soukromí a ochrana osobních údajů.
- 5** Předāvání probíhá prostřednictvím jasných a bezpečných komunikačních mechanismů.

Obrázek 1. Základní prvky efektivního odkazování na další podpůrné služby.

Existuje řada podpůrných služeb, které nabízejí širokou škálu intervencí nebo ochranných opatření. Patří sem zdravotní péče pro oběti, které utrpěly fyzická zranění, a praktická pomoc, např. oprava poškozeného majetku (např. odstranění graffiti) nebo instalace bezpečnostních opatření (např. zámků na dveře a okna).⁸² To může mít také podobu velmi praktických intervencí šitých na míru konkrétní cílové skupině. Například finanční vykořisťování starších lidí mohou pomoci řešit programy hospodaření s financemi. Tento typ programu založeného na důkazech poskytuje pomoc při hospodaření s penězi, například pomoc s placením účtů, a posiluje tak finanční dovednosti.⁸³ Dalším příkladem jsou workshopy pro zasvěcení do digitálního prostředí, například ty, které se pořádají ve francouzském Lyonu a které zabraňují izolaci a viktimizaci starších lidí tím, že je učí používat digitální komunikační nástroje a lépe jim rozumět.⁸⁴

Dalším typem praktické podpory je poskytnutí nouzového přístřeší obětem, které žijí v těsné blízkosti nebo ve stejném domě jako pachatel. Je důležité, aby tyto azylové domy byly dostupné pro všechny vysoce ohrožené skupiny obětí. Například azylový dům Shelter Safe House⁸⁵ se zaměřuje na oběti obchodování s lidmi a na migranty a žadatele o azyl. Projekt Rainbow Welcome (Duha vítána)!⁸⁶ vítá uprchlíky komunity LGBTIQ. Je důležité zaměřením na všechny vysoce ohrožené skupiny obětí. V azylových domech pro ženy s dětmi jsou nutné hračky a potřeby pro péči o děti, zatímco azylové domy pro seniory by měly být přizpůsobeny zdravotním problémům.⁸⁷

Třetí důležitou oblastí je emocionální a psychologická podpora v podobě krátkodobého (popřípadě dlouhodobého) poradenství nebo terapie s poskytováním buď skupinově, nebo individuálně. Příkladem založeným na důkazech je tzv. kognitivně-behaviorální terapie zaměřená na trauma (TF-CBT), která oběti (zejména mladé oběti zneužívání) a jejich rodiny učí dovednostem potřebným ke zvládnutí traumatických zážitků a jejich následků. Důraz je kladen na událost, která trauma způsobila, a na negativní pocity a emoce, které jsou s ní spojeny. Terapií se oběti učí kognitivními strategiemi, jak tyto negativní emoce zvládat, a snižují se tak mimo jiné příznaky posttraumatické stresové poruchy a deprese.⁸⁸ U některých obětí má emocionální podpora podobu duchovní pomoci. Věřící nebo duchovně založení lidé často nacházejí potřebnou podporu u důvěryhodné náboženské osobnosti ve své komunitě.⁸⁹

V neposlední řadě je zde podpora prostřednictvím poskytování poradenství, např. právní pomoci, poradenství při získávání odškodnění nebo poradenství týkající se práv a procesů v oblasti přistěhovalectví.⁹⁰ Poradenství i podpora by měly být dostupné různými způsoby, aby se zvýšila dostupnost pro všechny vysoce ohrožené skupiny obětí. Tuto pomoc mohou poskytovat také linky důvěry, např. linka „Leuchtnlinie“⁹¹, která

je vybavena pro poskytování rad a informací obětem rasistického a antisemitského násilí, nebo linka „Galop“⁹², která se zaměřuje na oběti trestných činů z nenávisti a zneužívání z prostředí LGBTIQ.

Informovaný souhlas

Oběť musí dát s jakýmkoli opatřením, které policie nebo jiné orgány veřejné moci přijmou, informovaný souhlas. To znamená, že je si plně vědoma procesů, do kterých se pouští, a jejich možných výsledků. To také znamená, že může rozhodovat o tom, které kroky budou podniknuty, které služby jsou potřebné a které ne. Kromě toho je důležité, aby si dotyčný zachoval kontrolu nad tím, jak a s kým jsou jeho údaje a osobní informace sdíleny. Zachováním informovaného souhlasu se zesiluje přístup zaměřený na oběť a posiluje její autonomii a postavení.⁹³

Typ podpůrných mechanismů a úroveň podpory, kterou oběti potřebují, se u jednotlivých osob liší, a to v závislosti na jejich osobních vlastnostech a na tom, jak se se svými zkušenostmi s viktimizací vyrovnávají. Důležitou roli hrají sociální vazby oběti, protože některé z nich mají silnější podpůrný systém, který se skládá z přátel a rodiny, než jiné.⁹⁴ To je důležitý faktor, který je při předávání oběti dalším podpůrným službám třeba brát v úvahu. Naopak dopad viktimizace se může rozšířit i mimo přímou oběť a mít negativní vliv na její okolí, zejména v případech trestných činů z nenávisti, kdy násilné útoky, například na uprchlická centra nebo gay bary, mají za cíl vyslat signál celé komunitě. V takových případech může být nutné oběť nejen předat podpůrným službám, ale také oslovit její přátele a rodinu a nabídnout podporu jim.⁹⁵

V neposlední řadě je důležité, aby odborník, který oběť odkázal na další služby, pokračoval v následném sledování jejího postupu. To, že oběť byla úspěšně předána, neznamená, že se tím zabrání nové viktimizaci.⁹⁶

Účinné strategie následných opatření

Pokud mají oběti dojem, že se policie nesnaží nebo že jí na jejich viktimizaci nezáleží, ztrácejí důvěru v úřady. V důsledku toho bude obětí nahlášujících opakovanou viktimizaci méně. I když není možné, aby orgány činné v trestním řízení vyřešily každý případ, je důležité, aby vůči obětem postupovaly rychle, důsledně a účinně.⁹⁷

Rychlost a účinnost mimo jiné znamená, že by orgány činné v trestním řízení měly uplatňovat účinné strategie následných opatření – jinými slovy sledovat oběti, které byly předány do péče jiných podpůrných služeb, a sledovat jejich pokrok a kvalitu jejich předání, jakož i zůstat v kontaktu s oběťmi, které nahlášení učinit nechtěly.

Používané techniky následných opatření se liší v závislosti na tom, o jakou oběť se jedná. Některým lidem stačí telefonát, zatímco pro jiné může být vhodnější návštěva doma. Způsob a četnost závisí na potřebách oběti, ale musí se tak dít důsledně. Pokud policie oběti řekne, že jí zavolá, aby zjistila aktuální informace, a neučiní tak, bude to oběť vnímat negativně. Naopak důsledné následné kroky budou vnímány jako produktivní a podpůrné. Pokud si osoba nepřeje, aby ji úřady dále kontaktovaly, je třeba toto rozhodnutí respektovat.⁹⁸

Pomoc obětem během soudních řízení

Nakonec se některé oběti po nahlášení trestného činu stávají součástí soudního procesu, který po trestním řízení následuje. Role oběti během soudního řízení může být omezená nebo intenzivní, ale celkově velmi náročná. U soudu musí být přítomna po celý den, zatímco její výpověď může trvat jen několik minut. Může být vystavena necitlivým otázkám nebo poznámkám a celková přítomnost mnoha neznámých lidí v nepřehledném prostředí může pro oběť představovat velmi stresující situaci. Přístup zaměřený na oběť by proto měl zůstat ústředním bodem i během soudních řízení. To znamená, že je vždy nutné uplatňovat a dodržovat práva obětí uvedená ve směrnicí o právech obětí.

Podle práva na informace je oběti třeba informovat o soudním procesu a všech jeho podrobnostech. Má právo obeznámení se s praktickými záležitostmi (např. jaké postupy v soudní síni je třeba dodržovat a z jakých důvodů) i s věcmi obsahovými, tedy z jakých trestných činů je pachatel obviněn nebo jaká opatření mohou být přijata v závislosti na rozhodnutí soudce (např. právo na odškodnění) a všemu tomu porozumět.⁹⁹ Soudní

řízení je často značně formální a používá se v něm mnoho složitého žargonu. Je proto nezbytné, aby oběť byla průběžně a srozumitelně informována o tom, co se děje. Často je to úkol pro advokáta, nicméně u vysoce ohrožených obětí, které si to nemohou dovolit, mohou tento úkol převzít jiní odborníci, například pracovníci organizací na podporu obětí nebo zaměstnanci soudu.

Příjemné prostředí u soudu

Pro plné uplatnění přístupu zaměřeného na oběti v soudních síních je možné přijmout opatření, aby se oběti v tomto stresujícím prostředí cítily příjemněji. Jedním z příkladů je používání psů v soudních zařízeních, neboť se ukázalo, že mají na oběti během trestního řízení uklidňující vliv. Psi jako neutrální společníci v soudním prostředí umožňují vysoce ohroženým obětem a svědkům popsat, co se stalo.

Dále obětem u soudu poskytují emocionální podporu.¹⁰⁰

Se služebními nebo asistenčními psy pracují v široké škále obětí nejrozličnější organizace. Neziskovou organizací pro výcvik asistenčních psů na pomoc lidem s postižením v jejich každodenním životě je Dog4Life¹⁰¹. Kromě toho budou také cvičit psy, kteří budou sloužit v útulcích obětí domácího násilí v Itálii. Dalším příkladem jsou nevládní organizace Canisha¹⁰² a Hachiko¹⁰³, které budou cvičit služební psy na podporu obětí během trestního řízení v Belgii.

Dalším důležitým prvkem ochrany během soudního řízení je právo na bezpečnost a soukromí. Podle směrnice jsou všechny členské státy povinny přijmout v průběhu trestního řízení vhodná opatření na ochranu soukromí obětí i jejich rodin. To znamená, že bez jejich souhlasu nelze veřejně šířit určité informace, jako jsou třeba charakteristické údaje osobní povahy (např. příslušnost k pohlaví) nebo fotografie obětí a jejich rodinných příslušníků. V případě dětských obětí nelze tyto informace sdílet žádným způsobem. V zájmu další ochrany osobních údajů obětí mohou některá soudní řízení probíhat bez přítomnosti veřejnosti.¹⁰⁴

Právo na bezpečnost sahá dále než jen k ochraně osobních údajů. Zahrnuje také opatření fyzické ochrany. Jak je uvedeno ve směrnici, jsou v případě vysoce ohrožených obětí během soudního řízení nutná zvláštní opatření fyzické ochrany, aby se zabránilo (vizuálnímu) kontaktu mezi oběťmi a pachateli.¹⁰⁵ Toho lze dosáhnout tím, že budou mít obě strany v budově soudu oddělené vchody a čekárny. Oběť tak nemusí být vystavena pachateli ani jeho rodině. V případě, že budova kapacitu na zajištění oddělených vchodů nemá, lze sestavit harmonogram, který zajistí, že obě strany přijdou v různou dobu. Stejně tak pokud soudní budova nemá více čekáren, mohou být na ně dočasně přeměněny kanceláře. Vyhýbání se kontaktu musí pokračovat i během soudního řízení, například při podávání svědectví. Oběti mohou být například vyslechnuty prostřednictvím komunikačních technologií (např. videokonference), aniž by musely být fyzicky přítomny v soudní síni. Běžně používanou metodou jsou audiovizuální záznamy výslechů dětských obětí, které lze přehrát během soudního řízení a použít jako důkaz.¹⁰⁶

Závěrem

Některé vysoce ohrožené skupiny obětí jsou více ohroženy sekundární a opakovanou viktimizací, zastrašováním a odplatou. Tuto náchylnost lze částečně přičíst osobním charakteristikám oběti, např. jejímu věku, pohlaví (genderové identitě), sexuální orientaci, kulturnímu či náboženskému zázemí nebo fyzickému a duševnímu stavu. Z tohoto důvodu jsou vysoce ohroženým skupinám obětí poskytována zvláštní ochranná opatření (např. zvýšené právo na soukromí a ochranu). Přesto se mnoho obětí stále setkává se neblahými reakcemi ze strany úřadů nebo má z takového negativního chování oprávněný strach.

Pro řešení sekundární viktimizace musí orgány veřejné správy ve své každodenní činnosti uplatňovat přístup zaměřený na oběť. Všichni odborníci pracující s oběťmi (např. orgány činné v trestním řízení nebo služby na podporu obětí) by měli neustále klást důraz na potřeby, pohodlí a práva oběti, aby se zabránilo jakémukoli druhu sekundární viktimizace. Toho lze dosáhnout tím, že dotyčnému nabídneme bezpečné a důvěryhodné prostředí, které podporuje sdílení informací, a také tím, že budeme respektovat jeho základní práva srozumitelností komunikace (např. vyhneme se žargonu nebo využijeme tlumočnicka), ochráníme ho před další újmu (např. prostřednictvím soudních příkazů) a budeme respektovat jeho soukromí (např. tím, že nebudeme zbytečně sdílet citlivé informace).

Pro usnadnění práce zaměřené na oběť lze použít přístup založený na meziresortní spolupráci. Díky spojení různých orgánů (např. orgánů činných v trestním řízení, sociálních služeb a vzdělávacích, zdravotního a právního systému) nejsou oběti nuceny vyhledávat tyto služby samostatně. Různí partneři své služby navíc znají a mohou koordinovat společný přístup, což pomáhá předcházet sekundární viktimizaci.

V důsledku snížení rizika sekundární viktimizace budou oběti motivovány k tomu, aby se na úřady obracely, což následně pomůže zabránit viktimizaci opakované. Aby se však bludný kruh opakované viktimizace skutečně přerušil, je třeba obětem poskytnout odpovídající podporu i po prvním kontaktu s úřady. Předně je třeba nabídnout různé alternativní mechanismy nahlásování, například prostřednictvím aplikací nebo linek důvěry, a zajistit tak, aby všechny vysoce ohrožené skupiny obětí svou viktimizaci opravdu nahlášovaly. Za druhé je třeba oběti úspěšně nasměrovat na další podpůrné služby, aby se jim dostalo potřebné pomoci, např. zdravotní péče, praktická podpora

a emocionální a psychologická podpora. V neposlední řadě je třeba nabídnout pomoc obětem, které se nakonec budou muset zúčastnit soudního řízení. Protože se často jedná o nepřehledné a stresující prostředí, je třeba, aby oběti byly dobře informovány o všem, co se děje. Dále mají právo na bezpečí a soukromí, což znamená zajištění bezpečnostních opatření, např. například oddělená čekárna.

Tento soubor nástrojů se pohledem zaměřeným na oběť zabývá tím, jak lze oběti chránit před sekundární a opakovanou viktimizací. Pro úplnou prevenci viktimizace je však stejně důležité zaměřit se na potírání pachatelů, kteří se těchto trestných činů dopouštějí.

Vysoce ohrožené skupiny obětí

PREVENCE OPAKOVANÉ A SEKUNDÁRNÍ VIKTIMIZACE

1. Vysoce ohrožené skupiny obětí

Obětí se může stát kdokoli, avšak některé cílové skupiny jsou náchylnější k opakované a sekundární viktimizaci a potřebují například dodatečná ochranná a podpůrná opatření:

- > Děti
- > Starší lidé
- > Ženy
- > Osoby se zdravotním postižením
- > Náboženské a etnické menšiny
- > Příslušníci komunity LGBTIQ

2. Prevence sekundární viktimizace

Aby se zabránilo sekundární viktimizaci a zlepšila se důvěra lidí v úřady, je třeba se zaměřit na potřeby a pohodlí obětí, a to prostřednictvím těchto forem:

- > přístup zaměřený na klienta
- > meziresortní spolupráce
- > individuální posouzení

3. Řešení opakované viktimizace

Abychom pomohli obětem vymanit se z kruhu viktimizace, je třeba:

- > podporovat nahlašování (prostřednictvím alternativních nástrojů nahlašování)
- > úspěšně oběti přesměrovávat na orgány a organizaci na podporu obětí,
- > používat účinné strategie následných opatření,
- > poskytovat účinnou pomoc obětem u soudu

Poznámky na závěr

- 1 Organizace spojených národů, Deklarace základních principů spravedlnosti pro oběti trestných činů a zneužití moci, New York: Organizace spojených národů, 1985.
- 2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV.
- 3 Kate Brown, Questioning the Vulnerability Zeitgeist (Zpochybňování ducha zranitelnosti): Care and Control Practices with 'Vulnerable' Young People (Postupy péče a kontroly u tzv. zranitelných mladých lidí), *Social Policy and Society* 13 (2013), 2. Evropská síť prevence kriminality, Prevention of Organised Crime Targeting Elderly People (Prevence organizovaného zločinu zaměřeného na starší osoby): Politiky a praxe, Řada souborů nástrojů č. 10, Brusel: EUCPN, 2018, 18.
- 4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV, kapitola 4.
- 5 Graham Farrell a Ken Pease, Preventing Repeat and near Repeat Crime Concentrations (Prevence koncentrace opakovaných a téměř opakovaných trestných činů), v: Nick Tilley a Aiden Sidebottom (red.), *Handbook of Crime Prevention and Community Safety (Příručka prevence kriminality a bezpečnosti komunity)* Routledge, 2017, 6. Sara Giro Correia, Patterns of Online Repeat Victimization and Implications for Crime Prevention (Vzorce opakované online viktimizace a důsledky pro prevenci kriminality), 2020 *Symposium APWG o výzkumu elektronického zločinu (eCrime)* (2020), 3.
- 6 Correia, Patterns of Online Repeat Victimization and Implications for Crime Prevention (Vzorce opakované online viktimizace a důsledky pro prevenci kriminality), 3. Tasha J. Youstin a kol., Assessing the Generalizability of the near Repeat Phenomenon (Posouzení zobecnitelnosti fenoménu blízkého opakování), *Criminal Justice and Behavior* 38:10 (2011), 1044.
- 7 AZP, EU LGBTI Survey data explorer (Průvodce průzkumy údajů o LGBTI v EU), *fra.europa.eu*, 2020.
- 8 Correia, Patterns of Online Repeat Victimization and Implications for Crime Prevention (Vzorce opakované online viktimizace a důsledky pro prevenci kriminality), 4- 5. Youstin a kol., Assessing the Generalizability of the near Repeat Phenomenon (Posouzení zobecnitelnosti fenoménu blízkého opakování), 1044- 56. OBSE, *Preventing and Responding to Hate Crimes (Trestné činy z nenávisli - prevence a reakce)*, Polsko: Úřad OBSE pro demokratické instituce a lidská práva, 2009, 18–34. Úřad OSN pro kontrolu drog a prevenci kriminality, *Příručka o spravedlnosti pro oběti*, New York: Organizace spojených národů, 1999, 35.
- 9 AZP, Crime, Safety and Victims' Rights (Kriminalita, bezpečnost a práva obětí), Luxembourg: Úřad pro publikace Evropské unie, 2021, 5.
- 10 AZP, Victims of Crime in the EU (Oběti trestných činů v EU): The Extent and Nature of Support for Victims Rozsah a povaha podpory obětí), Luxembourg: Agentura Evropské unie pro základní práva, 2014, 89.
- 11 Neeti Tandon, Secondary Victimization of Children by the Media (Sekundární viktimizace dětí médií): An Analysis of Perceptions of Victims and Journalists (Analýza vnímání obětí a novinářů), *International Journal of Criminal Justice Sciences* 2:2 (2007), 119.
- 12 Barbara Fawcett, Vulnerability (Zranitelnost): Questioning the Certainties in Social Work and Health (Zpochybňování jistot v sociální práci a zdravotnictví), *International Social Work* 52:4 (2009), 474. Stephanie Fohring, What's in a Word? (Co se skrývá ve slově?) Victims on 'Victim' (Oběti o tom, co je „obětí“), *International Review of Victimology* 24 (2018), 3–4.
- 13 Fohring, What's in a Word? (Co se skrývá ve slově?) Victims on 'Victim' (Oběti o tom, co je „obětí“), 10. Brooke De Heer, Victim Blaming (Obviňování obětí), v: Frances P. Bernat a Kelly Frailing (red.), *The Encyclopedia of Women and Crime (Encyklopedie ženy a zločinu)*, Spojené státy: John Wiley & Sons,

- Inc., 2019, 2–3.
- 14 Tadd Ruetenik, Victim Blaming and Victim-Blaming Shaming (Obviňování obětí a hanobení obětí), *Cultura* 16:1 (2019), 91–101. De Heer, Victim Blaming (Obviňování obětí), 1.
 - 15 Fohring, What's in a Word? (Co se skrývá ve slově?) Victims on 'Victim' (Oběti o tom, co je „oběť“), 10- 1.
 - 16 Brown, Questioning the Vulnerability Zeitgeist (Zpochybňování ducha zranitelnosti): Care and Control Practices with 'Vulnerable' Young People (Postupy péče a kontroly u tzv. zranitelných mladých lidí), 3–4. Stefano Chirico a Salvatore Buscarino, Hatred of Disabled People (Nenávist k postiženým lidem), Řím: Ústřední ředitelství kriminální policie, 2021, 6. Evropská síť prevence kriminality, Prevention of Organised Crime Targeting Elderly People (Prevence organizovaného zločinu zaměřeného na starší osoby): Policies and Practices (Politiky a postupy), 18. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV.
 - 17 Evropská síť prevence kriminality, Prevention of Organised Crime Targeting Elderly People (Prevence organizovaného zločinu zaměřeného na starší osoby): Policies and Practices (Politiky a postupy), 19– 22.
 - 18 Christopher D. Maxwell, Kourtne Rodgers Almanza a Carolyn E. Z. Pickering, Coordinated Community Response to Prevent Elder Abuse, Neglect, and Financial Exploitation (Kordinovaná reakce komunity na prevenci týrání, zanedbávání a finančního vykořisťování starších osob): Randomized Control Trial (Randomizovaná kontrolní studie), *Journal of Experimental Criminology* (2022), 2. Marcia J. Ghidina, Deconstructing Victim-Blaming, Dehumanization, and Othering (Dekonstrukce obviňování obětí, dehumanizace a vytváření rozdílů): Using Empathy to Develop a Sociological Imagination (Využití empatie k rozvoji sociologické představivosti), *Teaching Sociology* 47 (2019), 234. Evropská síť prevence kriminality, Prevention of Organised Crime Targeting Elderly People (Prevence organizovaného zločinu zaměřeného na starší osoby): Policies and Practices (Politiky a postupy), 12– 3. Anne P. DePrince et al., A Randomized-Control Trial Testing the Impact of a Multidisciplinary Team Response to Older Adult Maltreatment (Randomizovaná kontrolní studie testující dopad reakce multidisciplinárního týmu na špatné zacházení se staršími dospělými), *Journal of Elder Abuse & Neglect* 31:4-5 (2019), 307-8.
 - 19 Albin Dearing, Agentura Evropské unie pro základní práva, osobní rozhovor, 14. září 2022.
 - 20 AZP, Crime, Safety and Victims' Rights (Kriminalita, bezpečnost a práva obětí), 7–8. Sekretariát EUCPN, Domestic Violence & Intimate Partner Homicide -Targeted and Holistic Approaches, Brusel: EUCPN, 2021, 12. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV, čl. 8 a 9.
 - 21 Corinne Schwarz a kol., The Trafficking Continuum (Kontinuum obchodování s lidmi): Service Providers' Perspectives on Vulnerability, Exploitation, and Trafficking (Pohled poskytovatelů služeb na zranitelnost, vykořisťování a obchodování s lidmi), *Affilia* 34:1 (2018), 117.
 - 22 Evropská unie, Listina základních práv, Brusel, 2012., článek 21 Victim Support Europe, Help for Victims (Pomoc obětem). Info for Victims of Hate Crime and Hate Speech (Informace pro oběti trestných činů z nenávisti a nenávistných projevů), <https://victim-support.eu/>, 2022. Chirico a Buscarino, Hatred of Disabled People (Nenávist k postiženým lidem), 5. AZP, Crime, Safety and Victims' Rights (Kriminalita, bezpečnost a práva obětí), 3. OBSE, *Preventing and Responding to Hate Crimes (Trestné činy z nenávisti – prevence a reakce)*, 15-6. AZP, Fundamental Rights Report 2019 (Zpráva o základních právech za rok 2019), Luxembourg: FRA, 2019, 100-18. AZP, Antisemitism (Antisemitismus). Overview of Antisemitism Incidents Recorded in the European Union (Přehled incidentů antisemitismu zaznamenaných v Evropské unii), Luxembourg: Agentura Evropské unie pro základní práva, 2021. Diego A. Díaz-Faes a Noemí Pereda, Is There Such a Thing as a Hate Crime Paradigm? (Existuje něco jako paradigma zločinů z nenávisti?) An Integrative Review of Bias-Motivated Violent Victimization and Offending, Its Effects and Underlying Mechanisms (Integrativní přehled násilné viktimizace a trestné činnosti motivované předsudky, jejich účinků a základních

- mechanismů), *Trauma, Violence, & Abuse* (2020), 3. OBSE, *Preventing and Responding to Hate Crimes (Trestné činy z nenávisťi – prevence a reakce)*, 17-8. EUCPN, A Victim-Centred Approach to Preventing Repeat Hate Crime Victimization of Lgbt People (Přístup zaměřený na oběti k prevenci opakované viktimizace Lgbt osob trestnými činy z nenávisťi), Brusel EUCPN, 2022.
- 23 AZP, Crime, Safety and Victims' Rights (Kriminalita, bezpečnost a práva obětí), 3.
- 24 Chirico a Buscarino, Hatred of Disabled People (Nenávisť k postiženým lidem), 3. Colin Barnes, Understanding the Social Model of Disability (Pochopení sociálního modelu zdravotního postižení): Past, Present and Future (Minulost, současnost a budoucnost), *Routledge Handbook of Disability Studies (Příručka k oboru postižení)* Routledge, 2013, 1-2. Fawcett, Vulnerability (Zranitelnost): Questioning the Certainties in Social Work and Health (Zpochybňování jistot v sociální práci a zdravotnictví), 477.
- 25 Úřad zvláštního zástupce a koordinátora OBSE pro boj proti obchodování s lidmi, Uniform Guidelines for the Identification and Referral of Victims of Human Trafficking within the Migrant and Refugee Reception Framework in the OSCE Region (Jednotné pokyny pro identifikaci a předávání obětí obchodování s lidmi v rámci přijímání migrantů a uprchlíků v regionu OBSE), Rakousko: OSCE, 2019, 12.
- 26 David R. Hodge, Assisting Victims of Human Trafficking (Pomoc obětem obchodování s lidmi): Strategies to Facilitate Identification, Exit from Trafficking, and the Restoration of Wellness (Strategie pro usnadnění identifikace, odchodu z obchodu s lidmi a obnovení zdraví), *Social work* 59 (2014), 114.
- 27 F. Hoedeman et al., Recognition of Child Maltreatment in Emergency Departments in Europe (Rozpoznávání špatného zacházení s dětmi na pohotovostních odděleních v Evropě): Should We Do Better? (Měli bychom to dělat lépe), *PLOS ONE* 16:2 (2021), 13.
- 28 Schwarz a kol., The Trafficking Continuum (Kontinuum obchodování s lidmi): Service Providers' Perspectives on Vulnerability, Exploitation, and Trafficking (Pohled poskytovatelů služeb na zranitelnost, vykořisťování a obchodování s lidmi), 127- 9.
- 29 Victim Support Europe, Working for Victims - Policymakers (Práce pro oběti – zákonodárci), <https://victim-support.eu>, 2022. Hodge, Assisting Victims of Human Trafficking (Pomoc obětem obchodování s lidmi): Strategies to Facilitate Identification, Exit from Trafficking, and the Restoration of Wellness (Strategie pro usnadnění identifikace, odchodu z obchodu s lidmi a obnovení zdraví), 113-4. Schwarz a kol., The Trafficking Continuum (Kontinuum obchodování s lidmi): Service Providers' Perspectives on Vulnerability, Exploitation, and Trafficking (Pohled poskytovatelů služeb na zranitelnost, vykořisťování a obchodování s lidmi), 118.
- 30 Anni Lietonen, Anniina Jokinen a Natalia Ollus, Navigating through Your Supply Chain (Navigace v dodavatelském řetězci): Toolkit for Prevention of Labour Exploitation and Trafficking (Soubor nástrojů pro prevenci pracovního vykořisťování a obchodování s lidmi), Helsinki: HEUNI, 2020, 30-1.
- 31 Victim Support Europe, Working for Victims - Policymakers (Práce pro oběti – zákonodárci). Schwarz a kol., The Trafficking Continuum (Kontinuum obchodování s lidmi): Service Providers' Perspectives on Vulnerability, Exploitation, and Trafficking (Pohled poskytovatelů služeb na zranitelnost, vykořisťování a obchodování s lidmi), 127- 9. Hodge, Assisting Victims of Human Trafficking (Pomoc obětem obchodování s lidmi): Strategies to Facilitate Identification, Exit from Trafficking, and the Restoration of Wellness (Strategie pro usnadnění identifikace, odchodu z obchodu s lidmi a obnovení zdraví), 113-4.
- 32 Více informací najdete na adrese: <http://www.maneo.de/en.html>.
- 33 Více informací najdete na adrese: <https://www.stophateuk.org/>.
- 34 Více informací: https://www.cartagena.es/detalle_noticias.asp?id=55827&pagina=1&c=55&t=personas%20mayores&d=&h= a <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/afp/programa-intergeneracional-de-teleacompanamiento/>.
- 35 Více informací: <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/afp/the-flex-line-safe-accessible-transportation-for-older-adults/>.

- 36 OBSE, *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisli)*, Varšava: Úřad OBSE pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), 2021, 24-5.
- 37 Policejní akademie, *Recognising and Responding to Vulnerability-Related Risks (Rozpoznávání rizik spojených se zranitelností a reakce na ně): Guidelines (Pokyny)*, Londýn: Policejní akademie, 2021, 6-8. Victim Support Europe, *Best Practices in Victims' Support (Osvědčené postupy v oblasti podpory obětí): Referrals, Information, Individual Assessment (Předávání, informace, individuální posouzení)* (Victoriia): Victim Support Europe, 2019, 42-6.
- 38 Evropská směrnice o právech obětí stanoví minimální normy pro práva, podporu a ochranu obětí trestných činů a posiluje práva obětí a jejich rodinných příslušníků na informace, podporu a ochranu. Nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/220/SVV.
- 39 Victim Support Europe, *Best Practices in Victims' Support (Osvědčené postupy v oblasti podpory obětí): Referrals, Information, Individual Assessment (Předávání, informace, individuální posouzení)* (Victoriia), 37-8.
- 40 Victim Support Europe, *Working for Victims - Policymakers (Práce pro oběti – zákonodárci)*. OBSE, *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisli)*, 15, 42-6.
- 41 Politie Nederland, Roze in Blauw <https://www.politie.nl/onderwerpen/roze-in-blauw.html>, 2022.
- 42 Victim Support Europe, *Best Practices in Victims' Support (Osvědčené postupy v oblasti podpory obětí): Referrals, Information, Individual Assessment (Předávání, informace, individuální posouzení)* (Victoriia), 42-6. Ines Keygnaert a Leni Linthout, *Triage Tool for Identification, Care and Referral of Victims of Sexual Violence at European Asylum Reception and Accommodation Initiatives (Nástroj pro identifikaci, péči a předávání obětí sexuálního násilí v evropských azylových a ubytovacích iniciativách)*, Gent: Univerzita Gent, 2020, 22.
- 43 OBSE, *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisli)*, 13-26. G. Llewellyn, S. Wayland a G. Hindmarsh, *Disability and Child Sexual Abuse in Institutional Contexts (Zdravotní postižení a sexuální zneužívání dětí v institucionálním kontextu)*, Sydney: Univerzita Sydney, 2016, 57.
- 44 Tamar Dinisman a kol., *Language Barriers in the Criminal Justice System (Jazykové bariéry v systému trestního soudnictví)*. Good Practice Guidance for Practitioners Working with Victims and Witnesses of Crime Who Speak English as a Second or Additional Language (Pokyny pro správnou praxi pro pracovníky pracující s oběťmi a svědky trestné činnosti, kteří hovoří anglicky jako druhým nebo dalším jazykem), Cardiff: The Bell Educational Trust Limited, 2022, 11-3. Keygnaert a Linthout, *Triage Tool for Identification, Care and Referral of Victims of Sexual Violence at European Asylum Reception and Accommodation Initiatives (Nástroj pro identifikaci, péči a předávání obětí sexuálního násilí v evropských azylových a ubytovacích iniciativách)*, 24-5.
- 45 Keygnaert a Linthout, *Triage Tool for Identification, Care and Referral of Victims of Sexual Violence at European Asylum Reception and Accommodation Initiatives (Nástroj pro identifikaci, péči a předávání obětí sexuálního násilí v evropských azylových a ubytovacích iniciativách)*, 25.
- 46 Tamtéž, 21.
- 47 Henny Jansen, *Werkinstructie 'Veilige Aangifte Slachtoffers Zonder Verbljfsstatus in Nederland': Stichting Landelijk ongedocumenteerden Steunpunt*, 2016. Ruben I. Timmerman a kol., 'Free in, Free Out': Exploring Dutch Firewall Protections for Irregular Migrant Victims of Crime (Zkoumání nizozemské ochrany obětí trestných činů z řad nelegálních migrantů), *European Journal of Migration and Law* 22:3 (2020), 432-50.
- 48 OBSE, *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisli)*, 13-5.
- 49 AZP, *Crime, Safety and Victims' Rights (Kriminalita, bezpečnost a práva obětí)*, 6. Victim Support Europe, *Working for Victims - Policymakers (Práce pro oběti – zákonodárci)*.
- 50 Více informací: <https://www.facingfacts.eu/training/>.

- 51 Více informací: <https://inar.ie/our-work/training/>.
- 52 Sheetal Ranjan a Jared R. Dmello, Proposing a Unified Framework for Coordinated Community Response (Návrh jednotného rámce pro koordinovanou reakci Společenství), *Violence Against Women* 28:8 (2022), 1875.
- 53 Sarah Shorrock, Michelle A. McManus a Stuart Kirby, Profile of Repeat Victimization within Multi-Agency Referrals (Profil opakované viktimizace v předávání v rámci mezipřeshraněné spolupráce), *International Review of Victimology* 26:3 (2020), 341.
- 54 Více informací: <https://www.efjca.eu/centers/about-the-fjc>.
- 55 Více informací: <https://www.refugeopvanghuis.be/>.
- 56 Victim Support Europe, Working for Victims - Policymakers (Práce pro oběti – zákonodárci).
- 57 Síť Barnahus, Kompetenční centrum, <https://www.barnahus.eu/>, 2022.
- 58 Fawcett, Vulnerability (Zranitelnost): Questioning the Certainties in Social Work and Health (Zpochybňování jistot v sociální práci a zdravotnictví), 481.
- 59 Keygnaert a Linthout, Triage Tool for Identification, Care and Referral of Victims of Sexual Violence at European Asylum Reception and Accommodation Initiatives (Nástroj pro identifikaci, péči a předávání obětí sexuálního násilí v evropských azylových a ubytovacích iniciativách), 20.
- 60 Ranjan a Dmello, , Proposing a Unified Framework for Coordinated Community Response (Návrh jednotného rámce pro koordinovanou reakci Společenství), 1875.
- 61 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV, článek 22.
- 62 OBSE, *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisti)*, 12. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se stanoví minimální normy v oblasti práv, podpory a ochrany obětí trestných činů a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV, čl. 22.
- 63 AZP, Victims of Crime in the EU (Oběti trestných činů v EU): The Extent and Nature of Support for Victims (Rozsah a povaha podpory obětí), 77. OBSE, *Practices on Structural Frameworks for Individual Needs Assessment (Ina) of Hate Crime Victims and Referrals (Praxe strukturálních rámců pro individuální hodnocení potřeb (Ina) obětí trestných činů z nenávisti a jejich předávání)*: Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, 2021, 12. Victim Support Europe, Best Practices in Victims' Support (Osvědčené postupy v oblasti podpory obětí): Referrals, Information, Individual Assessment (Předávání, informace, individuální posouzení) (Victoriaia), 37-9, 42-6. OBSE, *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisti)*, 18, 24.
- 64 OBSE, *Practices on Structural Frameworks for Individual Needs Assessment (Ina) of Hate Crime Victims and Referrals (Praxe strukturálních rámců pro individuální hodnocení potřeb (Ina) obětí trestných činů z nenávisti a jejich předávání)*, 12.
- 65 AZP, Victims of Crime in the EU (Oběti trestných činů v EU): The Extent and Nature of Support for Victims (Rozsah a povaha podpory obětí), 77. OBSE, *Practices on Structural Frameworks for Individual Needs Assessment (Ina) of Hate Crime Victims and Referrals (Praxe strukturálních rámců pro individuální hodnocení potřeb (Ina) obětí trestných činů z nenávisti a jejich předávání)*, 12. OBSE, *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisti)*, 19-24. Victim Support Europe, Best Practices in Victims' Support (Osvědčené postupy v oblasti podpory obětí): Referrals, Information, Individual Assessment (Předávání, informace, individuální posouzení) (Victoriaia), 38.
- 66 Victim Support Europe, Best Practices in Victims' Support (Osvědčené postupy v oblasti podpory obětí): Referrals, Information, Individual Assessment (Předávání, informace, individuální posouzení) (Victoriaia), 39.
- 67 OBSE, *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisti)*, 22. Victim Support Europe, Best Practices

- in Victims' Support (Osvědčené postupy v oblasti podpory obětí): Referrals, Information, Individual Assessment (Předávání, informace, individuální posouzení) (Victoriia), 40.
- 68 pplk. Mgr. Martina Petrovičová, náměstkyně služby kriminální policie a vyšetřování, osobní rozhovor, 16. září 2022.
- 69 OBSE, Model Quality Standards for Hate Crime Victim Support (Modelové standardy kvality pro podporu obětí trestných činů z nenávisti), Varšava: Úřad OBSE pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), 2021, 13-5.
- 70 Schwarz a kol., The Trafficking Continuum (Kontinuum obchodování s lidmi): Service Providers' Perspectives on Vulnerability, Exploitation, and Trafficking (Pohled poskytovatelů služeb na zranitelnost, vykořisťování a obchodování s lidmi), 117- 8.
- 71 AZP, Victims of Crime in the EU (Oběti trestných činů v EU): The Extent and Nature of Support for Victims (Rozsah a povaha podpory obětí), 78.
- 72 AZP, Crime, Safety and Victims' Rights (Kriminalita, bezpečnost a práva obětí), 16. Díaz-Faes a Pereda, Is There Such a Thing as a Hate Crime Paradigm? (Existuje něco jako paradigma zločinů z nenávisti?) An Integrative Review of Bias-Motivated Violent Victimization and Offending, Its Effects and Underlying Mechanisms (Integrativní přehled násilné viktimizace a trestné činnosti motivované předsudky, jejich účinků a základních mechanismů), 4. An Verelst a kol., Safe Reporting Framework for Migrant Victims of Sexual Violence (Rámec bezpečného nahlásování pro oběti sexuálního násilí z řad migrantů): Mezinárodní centrum pro reprodukční zdraví Belgie, 2019, 7.
- 73 AZP, Crime, Safety and Victims' Rights (Kriminalita, bezpečnost a práva obětí), 17-8. Timo Makkonen, *European Handbook on Equality Data (Evropská příručka o údajích o rovnosti)*, Luxembourg: Úřad pro publikace Evropské unie, 2016, 72. Díaz-Faes a Pereda, Is There Such a Thing as a Hate Crime Paradigm? (Existuje něco jako paradigma zločinů z nenávisti?) An Integrative Review of Bias-Motivated Violent Victimization and Offending, Its Effects and Underlying Mechanisms (Integrativní přehled násilné viktimizace a trestné činnosti motivované předsudky, jejich účinků a základních mechanismů), 4. Nathalie-Sharon N. Koster, Victims' Perceptions of the Police Response as a Predictor of Victim Cooperation in the Netherlands (Vnímání reakce policie oběťmi jako prediktor spolupráce obětí v Nizozemsku): A Prospective Analysis (Prospektivní analýza), *Psychology, Crime & Law* 23:3 (2017), 202.
- 74 Více informací: <https://www.flagasso.com/application-flag.html>.
- 75 Více informací: <https://inar.ie/ireport-racism-reporting-system/>, <https://alertcops.ses.mir.es/mialertcops/en/index.html> a <https://gayhelpline.it/>.
- 76 Albin Dearing, Agentura Evropské unie pro základní práva, osobní rozhovor, 14. září 2022.
- 77 Rada Evropy, Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT), <https://www.coe.int/>, 2022.
- 78 Více informací: <https://www.coe.int/>.
- 79 Schwarz a kol., The Trafficking Continuum (Kontinuum obchodování s lidmi): Service Providers' Perspectives on Vulnerability, Exploitation, and Trafficking (Pohled poskytovatelů služeb na zranitelnost, vykořisťování a obchodování s lidmi), 127- 9.
- 80 OBSE, Model Quality Standards for Hate Crime Victim Support (Modelové standardy kvality pro podporu obětí trestných činů z nenávisti), 17.
- 81 OBSE, *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisti)*, 23.
- 82 OBSE, Model Quality Standards for Hate Crime Victim Support (Modelové standardy kvality pro podporu obětí trestných činů z nenávisti), 17. OBSE, *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisti)*, 14.
- 83 K. Pillemer a kol., Elder Abuse (Zneužívání seniorů): Global Situation, Risk Factors, and Prevention Strategies (Globální situace, rizikové faktory a strategie prevence), *Gerontologist* 56:2 (2016), 202. Debra Sacks a kol., The Value of Daily Money Management (Hodnota každodenní správy peněz): An

- Analysis of Outcomes and Costs (Analýza výsledků a nákladů), *Journal of Evidence-Based Social Work* 9 (2012), 499.
- 84 Více informací: <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/afp/ateliers-dinitiation-au-numerique/>.
- 85 Více informací: <https://www.civlektiesibugids.lv/en/themes/organisations/non-governmental-organisations/shelter-safe-house>
- 86 Více informací: <https://rainbowelcome.eu/about/>.
- 87 OBSE, Model Quality Standards for Hate Crime Victim Support (Modelové standardy kvality pro podporu obětí trestných činů z nenávisti), 17. Pillemer a kol., Elder Abuse (Zneužívání seniorů): Global Situation, Risk Factors, and Prevention Strategies (Globální situace, rizikové faktory a strategie prevence), 202.
- 88 Martine Hébert, Isabelle V. Dagnault a Claudia Blanchard-Dallaire, Adaptation of Trauma-Focused Cognitive Behavioural Therapy for Cases of Child Sexual Abuse with Complex Trauma (Adaptace kognitivně-behaviorální terapie zaměřené na trauma pro případy sexuálního zneužívání dětí s komplexním traumatem): A Clinical Case Illustration (Ilustrace klinického případu), *International Journal of Child and Adolescent Resilience* 7:1 (2020), 213-4. Martine Hébert a Laetitia Mélissande Amédée, Latent Class Analysis of Post-Traumatic Stress Symptoms and Complex Ptsd in Child Victims of Sexual Abuse and Their Response to Trauma-Focused Cognitive Behavioural Therapy (Analýza latentních tříd posttraumatických stresových symptomů a komplexní PTSD u dětských obětí sexuálního zneužívání a jejich reakce na kognitivně-behaviorální terapii zaměřenou na trauma), *European Journal of Psychotraumatology* 11:1 (2020), 8. Early intervention foundation (Nadace včasné intervence), Trauma-Focused Cognitive Behavioural Therapy (Kognitivně-behaviorální terapie zaměřená na trauma), Spojené království: Early intervention foundation, 2017.
- 89 OBSE, Model Quality Standards for Hate Crime Victim Support (Modelové standardy kvality pro podporu obětí trestných činů z nenávisti), 17. OBSE, *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisti)*, 14-5.
- 90 OBSE, Model Quality Standards for Hate Crime Victim Support (Modelové standardy kvality pro podporu obětí trestných činů z nenávisti), 17.
- 91 Více informací: <http://www.leuchtlinie.de/>.
- 92 Více informací: <https://galop.org.uk/>.
- 93 OBSE, Model Quality Standards for Hate Crime Victim Support (Modelové standardy kvality pro podporu obětí trestných činů z nenávisti), 13-5.
- 94 Policejní akademie, Recognising and Responding to Vulnerability-Related Risks (Rozpoznávání rizik spojených se zranitelností a reakce na ně): Guidelines (Pokyny), 6-8. Victim Support Europe, Best Practices in Victims' Support (Osvědčené postupy v oblasti podpory obětí): Referrals, Information, Individual Assessment (Předávání, informace, individuální posouzení) (Victorria), 38.
- 95 OBSE, Model Quality Standards for Hate Crime Victim Support (Modelové standardy kvality pro podporu obětí trestných činů z nenávisti), 9.
- 96 Shorrock, McManus a Kirby, Profile of Repeat Victimization within Multi-Agency Referrals (Profil opakované viktimizace v předávání v rámci meziresortní spolupráce), 341.
- 97 Koster, Victims' Perceptions of the Police Response as a Predictor of Victim Cooperation in the Netherlands (Vnímání reakce policie oběťmi jako prediktor spolupráce obětí v Nizozemsku): A Prospective Analysis (Prospektivní analýza), 201-3. Tore Bjørge, *Preventing Crime (Prevence kriminality): A Holistic Approach (Holistický přístup)*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016, 67.
- 98 Albin Dearing, Agentura Evropské unie pro základní práva, osobní rozhovor, 14. září 2022.
- 99 Evropská směrnice o právech obětí stanoví minimální normy pro práva, podporu a ochranu obětí trestných činů a posiluje práva obětí a jejich rodinných příslušníků na informace, podporu a ochranu. Nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/220/SVV (čl. 6, 7 a 9).
- 100 Nadace Courthouse Dogs, Training People for Successful Partnerships with Courthouse Facility Dogs (Výcvik lidí pro úspěšné partnerství se psy ze soudních zařízení) <https://courthousedogs.org/>,

n.d. .

- 101 Více informací: <https://www.dog4life.it/chi-%C3%A8-dog4life/>.
- 102 Více informací: <https://canisha.be/>.
- 103 Více informací: <https://hachiko.org/>.
- 104 Evropská směrnice o právech obětí stanoví minimální normy pro práva, podporu a ochranu obětí trestných činů a posiluje práva obětí a jejich rodinných příslušníků na informace, podporu a ochranu. Nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV (čl. 21).
- 105 Evropská směrnice o právech obětí stanoví minimální normy pro práva, podporu a ochranu obětí trestných činů a posiluje práva obětí a jejich rodinných příslušníků na informace, podporu a ochranu. Nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV (čl. 23).
- 106 Evropská směrnice o právech obětí stanoví minimální normy pro práva, podporu a ochranu obětí trestných činů a posiluje práva obětí a jejich rodinných příslušníků na informace, podporu a ochranu. Nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV (čl. 24).

Bibliografie

Sít Barnahus. Kompetenční centrum. <https://www.barnahus.eu/>. 2022. <https://www.barnahus.eu/en/competence-centre/#> (navštíveno dne 27. září 2022).

Barnes, Colin. Understanding the Social Model of Disability (Pochopení sociálního modelu zdravotního postižení): Past, Present and Future (Minulost, současnost a budoucnost). *Routledge Handbook of Disability Studies (Příručka k oboru postižení)*: Routledge, 2013, 18.

Björge, Tore. *Preventing Crime: A Holistic Approach*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016.

Brown, Kate. Questioning the Vulnerability Zeitgeist (Zpochybňování ducha zranitelnosti): Care and Control Practices with 'Vulnerable' Young People (Postupy péče a kontroly u tzv. zranitelných mladých lidí). *Social Policy and Society* 13 (2013), 371 - 87. <https://dx.doi.org/10.1017/S1474746413000535>.

Chirico, Stefano & Salvatore Buscarino. Hatred of Disabled People (Nenávist k postiženým lidem). Řím: Ústřední ředitelství kriminální policie, 2021.

Policejní akademie. Recognising and Responding to Vulnerability-Related Risks (Rozpoznávání rizik spojených se zranitelností a reakce na ně): Guidelines (Pokyny). Londýn: Policejní akademie, 2021.

Correia, Sara Giro. Patterns of Online Repeat Victimization and Implications for Crime Prevention (Vzorce opakované online viktimizace a důsledky pro prevenci kriminality). *Symposium APWG o výzkumu elektronického zločinu (eCrime) 2020* (2020), 1–11.

Rada Evropy. Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT). <https://www.coe.int/>, 2022. <https://www.coe.int/en/web/cpt/about-the-cpt>.

Nadace Courthouse Dogs. Training People for Successful Partnerships with Courthouse Facility Dogs (Výcvik lidí pro úspěšné partnerství se psy ze soudních zařízení) <https://courhousedogs.org/>. n.d. . <https://courhousedogs.org/> (navštíveno dne 20. 10. 2022).

De Heer, Brooke. Victim Blaming (Obviňování obětí). V: Frances P. Bernat a Kelly Frailing (red.). *The Encyclopedia of Women and Crime (Encyklopedie ženy a zločinu)*. Spojené státy americké: John

Wiley & Sons, Inc., 2019.

DePrince, Anne P., Leslie K. Hasche, Julie M. Olomi, Naomi M. Wright a Jennifer Labus. A Randomized-Control Trial Testing the Impact of a Multidisciplinary Team Response to Older Adult Maltreatment (Randomizovaná kontrolní studie testující dopad multidisciplinárního týmu na špatné zacházení se staršími dospělými). *Journal of Elder Abuse & Neglect* 31:4-5 (2019), 307-24. <https://dx.doi.org/10.1080/08946566.2019.1682097>.

Díaz-Faes, Diego A. a Noemí Pereda. Is There Such a Thing as a Hate Crime Paradigm? (Existuje něco jako paradigma zločinů z nenávisti?) An Integrative Review of Bias-Motivated Violent Victimization and Offending, Its Effects and Underlying Mechanisms (Integrativní přehled násilné viktimizace a trestné činnosti motivované předsudky, jejich účinků a základních mechanismů). *Trauma, Violence, & Abuse* (2020), 1524838020979694. <https://dx.doi.org/10.1177/1524838020979694>.

Dinisman, Tamar, Ania Moroz, Andrea Anastassiou a Anna Lynall. Language Barriers in the Criminal Justice System (Jazykové bariéry v systému trestního soudnictví). Good Practice Guidance for Practitioners Working with Victims and Witnesses of Crime Who Speak English as a Second or Additional Language (Pokyny pro správnou praxi pro pracovníky pracující s oběťmi a svědky trestné činnosti, kteří hovoří anglicky jako druhým nebo dalším jazykem). Cardiff: The Bell Educational Trust Limited, 2022.

Early intervention foundation (Nadace včasné intervence). Trauma-Focused Cognitive Behavioural Therapy (Kognitivně-behaviorální terapie zaměřená na trauma.). Spojené království: Early intervention foundation, 2017.

EUCPN. A Victim-Centred Approach to Preventing Repeat Hate Crime Victimization of Lgbt People (Přístup zaměřený na oběti k prevenci opakované viktimizace Lgbt osob trestnými činy z nenávisti). Brusel EUCPN, 2022.

Sekretariát EUCPN. Domestic Violence & Intimate Partner Homicide -Targeted and Holistic Approaches (Domácí násilí a vraždy mezi partnery – cílené a holistické přístupy). Brusel: EUCPN, 2021.

Evropská síť prevence kriminality. Prevention

of Organised Crime Targeting Elderly People (Prevention organized crime targeting elderly people): Policies and Practices (Zásady a postupy). Série souborů nástrojů č. 10. Brusel: EUCPN, 2018. <https://eucpn.org/document/toolbox-10-prevention-of-organised-crime-targeting-elderly-people-policies-and-practices>.

Evropská unie. Listina základních práv. Brusel, 2012. http://data.europa.eu/eli/treaty/char_2012/oj.

Farrell, Graham a Ken Pease. Preventing Repeat and near Repeat Crime Concentrations (Prevention opakovaných a téměř opakovaných soustředění trestné činnosti). V: Nick Tilley a Aiden Sidebottom (red.). *Handbook of Crime Prevention and Community Safety (Příručka prevence kriminality a bezpečnosti komunity)*: Routledge, 2017.

Fawcett, Barbara. Vulnerability (Zranitelnost): Questioning the Certainties in Social Work and Health (Zpochybňování jistot v sociální práci a zdravotnictví). *International Social Work* 52:4 (2009), 473-84. <https://dx.doi.org/10.1177/0020872809104251>.

Fohring, Stephanie. What's in a Word? (Co se skrývá ve slově?) Victims on 'Victim' (Oběti o tom, co je „obětí“). *International Review of Victimology* 24 (2018), 1-14. <https://dx.doi.org/10.1177/0269758018755154>.

AZP. Antisemitism (Antisemitismus). Overview of Antisemitism Incidents Recorded in the European Union (Přehled incidentů antisemitismu zaznamenaných v Evropské unii). Luxembourg: Agentura Evropské unie pro základní práva, 2021. <https://dx.doi.org/10.2811/159925>.

AZP. Crime, Safety and Victims' Rights (Kriminalita, bezpečnost a práva obětí). Luxembourg: Úřad pro publikace Evropské unie, 2021. <https://dx.doi.org/10.2811/127900>.

AZP. Fundamental Rights Report 2019 (Zpráva o základních právech za rok 2019). Luxembourg: FRA, 2019. <https://dx.doi.org/10.2811/303379>.

AZP. LGBTI Survey Data Explorer (Průvodce průzkumy údajů o LGBTI). fra.europa.eu. 2019. <https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/2020/lgbti-survey-data-explorer> (navštíveno dne 22. 11. 2022).

AZP. Victims of Crime in the EU (Oběti trestných činů v EU): The Extent and Nature of Support for Victims (Rozsah a povaha podpory obětí). Luxembourg: Agentura Evropské unie pro základní práva, 2014. <https://dx.doi.org/10.2811/77450>.

Ghidina, Marcia J. Deconstructing Victim-Blaming, Dehumanization, and Othering

(Dekonstrukce obviňování obětí, dehumanizace a vytváření rozdílů): Using Empathy to Develop a Sociological Imagination (Využití empatie k rozvoji sociologické představivosti). *Teaching Sociology* 47 (2019), 231 - 42. <https://dx.doi.org/10.1177/0092055X19843978>.

Hébert, Martine a Laetitia Méliissande Améée. Latent Class Analysis of Post-Traumatic Stress Symptoms and Complex PTSD in Child Victims of Sexual Abuse and Their Response to Trauma-Focused Cognitive Behavioural Therapy (Analýza latentních tříd posttraumatických stresových symptomů a komplexní PTSD u dětských obětí sexuálního zneužívání a jejich reakce na kognitivně-behaviorální terapii zaměřenou na trauma). *European Journal of Psychotraumatology* 11:1 (2020). <https://dx.doi.org/10.1080/20008198.2020.1807171>.

Hébert, Martine, Isabelle V. Daignault a Claudia Blanchard-Dallaire. Adaptation of Trauma-Focused Cognitive Behavioural Therapy for Cases of Child Sexual Abuse with Complex Trauma (Adaptace kognitivně-behaviorální terapie zaměřené na trauma pro případy sexuálního zneužívání dětí s komplexním traumatem): A Clinical Case Illustration (Ilustrace klinického případu). *International Journal of Child and Adolescent Resilience* 7:1 (2020), 211-21. <https://dx.doi.org/10.7202/1072599ar>.

Hodge, David R. Assisting Victims of Human Trafficking (Pomoc obětem obchodování s lidmi): Strategies to Facilitate Identification, Exit from Trafficking, and the Restoration of Wellness (Strategie pro usnadnění identifikace, odchodu z obchodu s lidmi a obnovení zdraví). *Social work* 59 (2014), 111-8. <https://dx.doi.org/10.1093/sw/swu002>.

Hoedeman, F., P. J. Puiman, A. W. Smits, M. I. Dekker, H. Diderich-Lolkes de Beer, S. Laribi, D. Lauwaert, R. Oostenbrink, N. Parri, L. Garcia-Castrillo Riesgo a H. A. Moll. Recognition of Child Maltreatment in Emergency Departments in Europe (Rozpoznávání špatného zacházení s dětmi na pohotovostních odděleních v Evropě): Should We Do Better (Měli bychom to dělat lépe)? *PLOS ONE* 16:2 (2021). <https://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0246361>.

Jansen, Henny. Werkinstructie 'Veilige Aangifte Slachtoffers Zonder Verblijfsstatus in Nederland'. Stichting Landelijk ongedocumenteerden Steunpunt, 2016.

Keygnaert, Ines a Leni Linthout. Triage Tool for Identification, Care and Referral of Victims of Sexual Violence at European Asylum Reception

and Accommodation Initiatives (Nástroj pro identifikaci, péči a předávání obětí sexuálního násilí v evropských azylových a ubytovacích iniciativách). Gent: Univerzita Gent, 2020.

Koster, Nathalie-Sharon N. Victims' Perceptions of the Police Response as a Predictor of Victim Cooperation in the Netherlands (Vnímání reakce policie oběťmi jako prediktor spolupráce obětí v Nizozemsku): A Prospective Analysis (Prospektivní analýza). *Psychology, Crime & Law* 23:3 (2017), 201-20. <https://dx.doi.org/10.1080/1068316X.2016.1239098>.

Lietonen, Anni, Anniina Jokinen & Natalia Ollus. Navigating through Your Supply Chain (Navigace v dodavatelském řetězci): Toolkit for Prevention of Labour Exploitation and Trafficking (Soubor nástrojů pro prevenci pracovního vykořisťování a obchodování s lidmi). Helsinki: HEUNI, 2020.

Llewellyn, G., S. Wayland & G. Hindmarsh. *Disability and Child Sexual Abuse in Institutional Contexts (Zdravotní postižení a sexuální zneužívání dětí v institucionálním kontextu)*. Sydney: Univerzita Sydney, 2016.

Makkonen, Timo. *European Handbook on Equality Data (Evropská příručka o údajích o rovnosti)*. Luxembourg: Úřad pro publikace Evropské unie, 2016.

Maxwell, Christopher D., Kourtnie Rodgers Almanza & Carolyn E. Z. Pickering. Coordinated Community Response to Prevent Elder Abuse, Neglect, and Financial Exploitation (Koordinovaná reakce komunity na prevenci týrání, zanedbávání a finančního vykořisťování starších osob): Randomized Control Trial (Randomizovaná kontrolní studie). *Journal of Experimental Criminology* (2022). <https://dx.doi.org/10.1007/s11292-022-09521-1>.

OBSE. *Model Guidance on Individual Needs Assessments of Hate Crime Victims (Modelové pokyny pro individuální posouzení potřeb obětí trestných činů z nenávisťi)*. Varšava: Úřad OBSE pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), 2021.

OBSE. Model Quality Standards for Hate Crime Victim Support (Modelové standardy kvality pro podporu obětí trestných činů z nenávisťi). Varšava: Úřad OBSE pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), 2021.

OBSE. *Practices on Structural Frameworks for Individual Needs Assessment (Ina) of Hate Crime Victims and Referrals (Praxe strukturálních rámců pro individuální hodnocení potřeb (Ina) obětí trestných činů z nenávisťi a jejich předávání)*: Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, 2021.

OBSE. *Preventing and Responding to Hate Crimes (Trestné činy z nenávisťi – prevence a reakce)*. Polsko: Úřad OBSE pro demokratické instituce a lidská práva, 2009.

Úřad zvláštního zástupce a koordinátora OBSE pro boj proti obchodování s lidmi. Uniform Guidelines for the Identification and Referral of Victims of Human Trafficking within the Migrant and Refugee Reception Framework in the OSCE Region (Jednotné pokyny pro identifikaci a předávání obětí obchodování s lidmi v rámci přijímání migrantů a uprchlíků v regionu OBSE). Rakousko: OSCE, 2019.

Pillemer, K., D. Burnes, C. Riffin & M. S. Lachs. Elder Abuse (Zneužívání starších osob): Global Situation, Risk Factors, and Prevention Strategies (Globální situace, rizikové faktory a strategie prevence). *Gerontologist* 56:2 (2016), 194-205. <https://dx.doi.org/10.1093/geront/gnw004>.

Politie Nederland. Roze in Blauw www.politie.nl. 2022. <https://www.politie.nl/onderwerpen/roze-in-blauw.html> (Accessed 3 Oct. 2022).

Ranjan, Sheetal & Jared R. Dmello. Proposing a Unified Framework for Coordinated Community Response (Návrh jednotného rámce pro koordinovanou reakci Společenství). *Violence Against Women* 28:8 (2022), 1873-89. <https://dx.doi.org/10.1177/10778012221086009>.

Ruetenik, Tadd. Victim Blaming and Victim-Blaming Shaming (Obviňování obětí a hanobení obětí). *Cultura* 16:1 (2019), 91-101. <https://dx.doi.org/10.3726/cul012019.0006>.

Sacks, Debra, Dhiman Das, Raquel Romanick, Matt Caron, Carmen Morano a Marianne C. Fahs. The Value of Daily Money Management (Hodnota každodenní správy peněz): An Analysis of Outcomes and Costs (Analýza výsledků a nákladů). *Journal of Evidence-Based Social Work* 9 (2012), 498-511. <https://dx.doi.org/10.1080/15433714.2011.581530>.

Schwarz, Corinne, Daniel Alvord, Dorothy Daley, Megha Ramaswamy, Emily Rauscher a Hannah Britton. The Trafficking Continuum (Kontinuum obchodování s lidmi): Service Providers' Perspectives on Vulnerability, Exploitation, and Trafficking (Pohled poskytovatelů služeb na zranitelnost, vykořisťování a obchodování s lidmi). *Affilia* 34:1 (2018), 116-32. <https://dx.doi.org/10.1177/0886109918803648>.

Shorrock, Sarah, Michelle A. McManus a Stuart Kirby. Profile of Repeat Victimization within Multi-Agency Referrals (Profil opakované viktimizace v předávání v rámci mezipříslušní spolupráce).

International Review of Victimology 26:3 (2020), 332-43. <https://dx.doi.org/10.1177/0269758020902890>.

Tandon, Neeti. Secondary Victimization of Children by the Media (Sekundární viktimizace dětí médií): An Analysis of Perceptions of Victims and Journalists (Analýza vnímání obětí a novinářů). *International Journal of Criminal Justice Sciences* 2:2 (2007), 119-35.

Timmerman, Ruben I., Arjen Leerkes, Richard Starling a Nicola Delvino. „Free in, Free Out“: Exploring Dutch Firewall Protections for Irregular Migrant Victims of Crime (Zkoumání nizozemské ochrany obětí trestných činů z řad nelegálních migrantů). *European Journal of Migration and Law* 22:3 (2020), 427-55. <https://dx.doi.org/10.1163/15718166-12340082>.

Úřad OSN pro kontrolu drog a prevenci kriminality. *Handbook on Justice for Victims (Příručka o spravedlnosti pro oběti)*. New York: Organizace spojených národů, 1999.

Organizace spojených národů. Deklarace základních principů spravedlnosti pro oběti trestných činů a zneužití moci. New York: Organizace spojených národů, 1985.

Verelst, An, Nikolett Szelei, Venetia Clarke, Oleksandra Boychenko, Leni Linthout a Ines Keynaert. Safe Reporting Framework for Migrant Victims of Sexual Violence (Rámec bezpečného nahlašování pro oběti sexuálního násilí z řad migrantů). Mezinárodní centrum pro reprodukční zdraví Belgie, 2019.

Victim Support Europe. Best Practices in Victims' Support (Osvědčené postupy v oblasti podpory obětí): Referrals, Information, Individual Assessment (Předávání, informace, individuální posouzení) (Victoriia). Victim Support Europe, 2019.

Victim Support Europe. Help for Victims (Pomoc obětem). Info for Victims of Hate Crime and Hate Speech (Informace pro oběti trestných činů z nenávisli a nenávislných projevů). 2022. <https://victim-support.eu/help-for-victims/info-on-specific-types-of-victims/hate-crime/> (navštíveno dne 18. 8. 2022).

Victim Support Europe. Working for Victims - Policymakers (Práce pro oběti - zákonodárci). <https://victim-support.eu>. 2022. <https://victim-support.eu/working-for-victims/policymakers/> (navštíveno dne 4. 8. 2022).

Youstin, Tasha J, Matt R. Nobles, Jeffrey T. Ward a Carrie L. Cook. Assessing the Generalizability of the near Repeat Phenomenon (Posouzení

zobecnitelnosti fenoménu blízkého opakování). *Criminal Justice and Behavior* 38:10 (2011), 1042 - 63. <https://dx.doi.org/10.1177/0093854811417551>.

Contact details

EUCPN Secretariat

Email: eucpn@ibz.eu

Website: www.eucpn.org

 twitter.com/eucpn

 facebook.com/eucpn

 linkedin.com/company/eucpn